

DOBŘÁ ADRESA

Z obsahu

Rozhovor
s Mejlou Hlavsou

Nový Kahuda: hovory lidí, hovory
hrmoznalců od V. Novotného

Recenze na knihu „Sýr a červi“
od M. Gromana

Obsah:

O čem se (ne)mluví

Vladimír Novotný: **O slastech a strastech vědeckého živobytí**

Pavel Řezníček: **Doutník a jeho tabák**

Jakub Šofar: **Šofar³ čili na třetí**

Rozhovor

Nikdy jsem neplánoval víc než dva dny dopředu,
rozhovor s Mejlou Hlavsou

Fotografie

Kateřina Rudčenkova: **Setkání vejce a skořápky mořského ježka na pitevním stole (Lautréamont nepřišel) – fotografický cyklus**

Hudba

Jakub Šofar: **Zase od Šofara vycíděno...**

Literatura

Vladimír Novotný: **Nový Kahuda: hovory lidí, hovory hrmoznalců**

Štefan Švec: **Neverte mládencom...**

Historie

Martin Groman: **Hlava na hranici**

Představujeme Vám

(nová jména české poezie a prózy)

Tomáš Koloc: **Trocha poezie už pozabíjela spoustu lidí...**

Na titulní stránce: Kateřina Rudčenkova, „5“, fotografie (viz cyklus na str. 18)

Dobrá adresa, kulturně-společenský časopis na internetu, číslo 1, ročník 2. E-mail: dobraadresa@first-net.cz. Vydávají Přátelé Dobré adresy. Šéfredaktor: Štefan Švec. Redakce: Jan Los, Vladimír Novotný, Kateřina Rudčenkova, Viki Shock, Jakub Šofar. Grafická úprava a výtvarná redakce: Jakub Tayari. Výstavba internetových stránek: Libor Koudela. Neoznačené fotografie archiv redakce. Redakci nevyžádané rukopisy, kresby a fotografie se nevracejí. Technická podpora studio Grafin a FirstNet a. s.

NOVÁ NAVIGACE: KLEPNĚTE!

První stránka (titulní):

BYLO od č. 1/00: Klepnutím na „Z obsahu:“ se dostanete na str. 2 (obsah). Klepnutím na malé obrázky a jednotlivé body „Z obsahu:“ Vás přenesou přímo na příslušné stránky. **NOVÉ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ se otevrou naše internetové stránky www.dobraadresa.cz v aktuálním prohlížeči. Klepnutím na střed obrázku se dostanete na popisek a tiráž na str. 2.

Druhá stránka (obsah):

BYLO od č. 1/00: Klepnutím na jednotlivé body obsahu Vás přenesou přímo na příslušné stránky. Klepnutím na naši e-mailovou adresu se Vám otevře nám adresovaný dopis v aktuálním e-mailovém programu. **NOVÉ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ a na popisek k obrázku na první straně se dostanete na první (titulní) stránku. Klepnutím na slovo „Obsah:“ se Vám zvětší obsah přes celou šířku okna.

Další strany stránky (včetně druhé s úvodníkem):

BYLO od č. 1/00: Klepnutím na jednotlivé internetové resp. e-mailové adresy se Vám otevře příslušná stránka resp. se Vám nadepíše příslušný dopis v aktuálním programu. **NOVÉ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ v levém nebo pravém horním rohu stránky se přesunete na str. 2 (obsah). Klepnutím na nadpis článku nebo na nadpis části článku (básně, povídky...) Vám zvětší první sloupec s textem článku přes celou šířku okna. Klepnutím na poslední řádek sloupce Vás přenesou na začátek dalšího. Klepnutím na poslední řádky článku (většinou je to podpis) Vám zmenší celou dvoustranu na velikost okna. Klepnutím na komentované obrázky se Vám zvětší příslušný komentář a klepnutím na něj Vám zase zmenší celou dvoustranu na velikost okna.

KLEPNĚTE SEM!

Naši milí,

Mejla Hlavsa umřel. Tolik suchá fakta. Pohotový Viky Shock s ním těsně (šest let) před smrtí učinil rozhovor, a tak ho uveřejňujeme. Z piety, ze smutku a z bulvární touhy po aktualnosti. Jinou písemnou vzpomínku nemáme (Básníci beze slov...) ale to nevadí. O Mejlovi posledních let se sice nic nedozvíte, no dozvíte se o Mejlovi let předposledních. Aj tak dobře.

Další rozhovor je s Tomášem Kolocem, který chystá sbírku Osek (o sekané?). Z té přinášíme ukázky. Co je Koloc zač, dozvíte se v úvodu rozhovoru. A jelikož literární život je o kamarádšoftech, přiznejme, že Koloc je kamarád. Blázen, básník, homeless, performer, ale kamarád. My na bráchu...

Vladimír Novotný se hned v úvodní glose rozeznil na nakladatelství Libri. Chuť si správil na Václavu Kahudovi. Tedy ne že by ho snědl, leč víceméně konstatuje, že Kahuda k sežrání je. A má pravdu.

Cyklus fotek Kateřiny Rudčenkovej má nepochybně sexuální konotace. Přesto je lyrický. Něco mezi Emanuelou a Valérií a týdnem divů. Skořápky v hlavních rolích.

Surrealista Pavel Řezníček nám poskytl k otištění svoji předmluvu k druhému dílu surrealistické antologie, která by měla letos vyjít. Nejde zřejmě o verzi definitivní, leč i tak se text tváří dosti zásadně. Berte ho jako obranu surrealismu pro 21. století i jako lákadlo pro příští číslo, kde Pavlu Řezníčkovi věnujeme celou dlóóuhou přílohu.

Jakub Šofar se znovu prošel po bazarech s hudbou a vylovil ledacos zajímavého. Vyslovil se též k třetímu tisíciletí, a to obutě neobutě, promiňte, matematicky nematematicky.

A nakonec – Dobrá adresa vyměnila odpovědného vedoucího. Vyměnila ho za nezodpovědného. Ale nebojte, Radim Kopáč bude dál do časopisu přispívat. Od barového pultu se s vámi dnes už nicméně loučí

Štefan Švec

Dvanáct zastavení Radima K.

Jak jste si jistě všimli, stávaly se úvodníky Dobré adresy poslední dobou stále méně srozumitelné, či úplně nesrozumitelné... K dovršení všeho... ehm, darmo mluvit. Prostě, nešlo to již déle ignorovat a bylo třeba si přiznat: náš šéfredaktor nevydržel! Jeho postupný rozklad, tak dobře patrný právě v úvodnicích Dobré adresy, se málem přenesl na celou redakci. A k tomu ještě ta stále ječící pila Vikiho Shocka! Jak smutný konec čeká šéfredaktory internetových kulturně společenských magazínů (nová pravidla, nenová pravidla).

Radim Kopáč, slibný muž se slibným jménem! Vynořil se na konci roku 1999, aby (po)sloužil nejen svým a nejen tělem. On byl zachránce doutnající jiskry jménem Dobrá adresa. On zformoval novou a údernou redakci na troskách redakce staré a ještě se ani nesešlé, už rozpadlé. On (spolu s redakcí, pozn. red.) naplnil celý ročník textem. On přivedl Dobrou adresu na výsluní, na němž se teď hřeje. Bez jeho schopností by celý projekt zašel a je-

ho busta bude umístěna na čestné místo mezi busty otců-zakladatelů.

Taková služba kultuře české nevěštila nikdy nic dobrého, proto jsme se nemohli divit, co to udělalo s ním: opustil nás. Odešel, aby se transformoval a nyní, když je proměna dokončena, se rodí ze svého vlastního popela: kopáč transmutoval v ševce a povolání zůstalo stejné – šéfredaktor! Tolik odvahy právě dnes, nejen od Radima, který nového šéfredaktora zplodil. Vždyť on ten nový vidí, ví a přesto... Něco takového je možné jen v dnešní době Dokonalých pseudonymů, nebo Vše píše já, s. r. o. – vždyť ten nový, Švec, ani nevypadá jako kopáč. Takže: šéfredaktor zešílel, ať žije Štefan. A, těšte se: Není z Prahy.

Jakub Tayari

předseda Přátel Dobré adresy

slastech a strastech

Krátce před Vánoci 2000 vydalo pražské nakladatelství LIBRI další ze svých slovníkových příruček; navazuje jimi záměrně a vědomě na někdejší odeonskou tradici. Tentokrát připravilo dozajista veskrze užitečný Slovník českých spisovatelů (dále: SČS), koncipovaný v prvé řadě jako „slovník první pomoci“, tj. jako kompendium shrnující základní informace o předních tuzemských autorech od prvopočátku až do současnosti. Každá lexikografická publikace je výběrová, každá představuje pouze průřez tím nejpodstatnějším, a zde byl soupis autorů (resp. významných anonymních děl naší starší literatury) limitovan cifrou tisíc: v SČS tudíž nalezneme tisícovku hesel o spisovatelích. Na mnoho literátů se proto nedostalo (bral se ohled i na rozsah publikace, aby nevznikl špalek přespříliš objemný) a poznatky o nich můžeme načerpat například v Lexikonu české literatury (na podzim 2000 vyšla jeho třetí, tj. předposlední část, dosahující až k písmenu Ř), anebo v tzv. Janouškově Slovníku českých spisovatelů od roku 1945, jehož dva díly vyšly v roce 1995 a 1998.

O tyto dvě fundamentální lexikografické publikace se SČS též opíral a z nich vycházel, třebaže se redakce jistě nejednou vracela i k starším příručkám, především k tzv. Modrému slovníku – Slovníku českých spisovatelů z roku 1964. O odborné hodnocení nového slovníkového kompendia zde však nekráčí: máme přece co činit s populární verzí dříve vydaných příruček, při jejímž vytváření nejde ani o převratné literárněhistorické postoje, ani o brilantní literárněkritické výkony. Převažuje tady díkce informativní a osou jednotlivých hesel se stává zařazování autorů do vývojových souvislostí české literatury, stanovení tematických nebo žánrových specifik autora díla atp. Právě tak se kvůli limitovanému rozsahu v textech hesel uvádějí jenom klíčová díla, nehledíme tedy v SČS žádnou „encyklopedickou“ úplnost.

Nicméně i „populárně“ sepsaná heslíčka, jejichž pisatelé mohli z valné části vyjít z Lexikonu nebo „Janouška“, si vyžadují značné penzum nové heuristické práce. Zvlášť v heslech o autorech doposud spoluvytvářejících český literární kontext se mu-

S mírnou nadsázkou lze tedy říci, že honorář za každou řádku jest jedna koruna česká, zvláště když pisatelé hesel měli i určité výdaje: telefonáty, e-maily, poštovné. Takže když připustíme časovou variantu, že se na jednom hesle pracovalo například jeden celý den (nikoli osm hodin a padla!) a podřídila se tomu pochopitelně i celodenní „režie“, potom si takový vědecký lexikograf za den práce vydělal po odečtení všech výdajů víceméně na jednu polévku, jednu housku a jedno pivo. Bohu díky!

vědeckého živobytí

selo přihlížet k jejich novým dílům: jejich texty z posledních pěti let (od vydání prvního dílu „Janouška“) se mohly ocnout v jiné kritické perspektivě, samozřejmě bylo záhodno zjistit a ověřit nové biografické okolnosti a skutečnosti; zkrátka a dobře každé takové heslo (zejména z druhé poloviny 20. století) se muselo poznovu koncepčně přizpůsobit pro potřeby nového slovníku „čtenářského“ typu. Zdánlivě tato hesla mohla vzniknout pouhou parafrází, ne-li přímo opisem hesel ze starších slovníků, via facti však jejich příprava spočívala v mnohahodinovém zkoumání či korigování veškeré faktografie, jakož i v přestylizování hesel v souladu s požadavky redakce. Každý, kdo se byť jedinkrát podílel na lexikografické práci, dobře ví, že i za zdánlivě jednoduchými formulacemi se zpravidla skrývá množství lopotného snažení a činění, které zabírá spoustu času.

To vše se zdůrazňovalo (zřejmě s menší intenzitou, než bylo záhodno) i při jednání o tvůrčí odměny za napsání jednotlivých hesel, nakladatelství však bylo v tomto případě zcela neoblomné. Proto se určujícím

kritériem nestala fixní odměna za normostranu textu, nýbrž poměrná část, přihlížející k doporučené prodejní ceně každého prodaného výtisku díla. Přičemž je paradoxní, že zde nastal výrazný nepoměr: pokud by náklad SČS stoupl čtyřikrát (takže i nakladatelské zisky), autorská odměna by se zvýšila všehovšudy dvakrát, tj. dvakrát méně: tenhle článek smlouvy pisatele hesel, redakci, sestavovatele hesláře, editory atp. zjevně znevýhodňoval. Leč právě takto byla smlouva sestavena a v tomto znění byla pak slovníkovému týmu předložena. Stojí za zmínku, že během ústního jednání se nakladatel dušoval, že se mu určitě podaří autorskou odměnu zdvojnásobit, písemně to ovšem nikde nebylo ustanoveno, a tak není divu, že k tomu ani nedošlo.

Jak to však celé probíhalo? Vědecký nášinec byl předloni editorem slovníku dr. Bohumilem Svozilem požádán o sepsání nevelkých sedmnácti hesel, vesměs se týkajících autorů, jejichž hesla připravoval již pro zmíněný Janouškův slovník; valná část z nich ale vyšla už v roce 1995 a musela se aktualizovat. Podle jakého klíče (či zásluh)

se hesla rozdělovala nebo přidělovala, známo není a nemá smysl se po tom pít; až mnohem později se ukázalo, že práce na řadě „hotových“ heslech (z „Janouška“) se ujali převážně mladší pedagogové z pražské „fildy“, o to však nejde. Suma napsaných textů v uvedeném případě dohromady čítala přes třicet normostran. Jen stěží se dá vyčíslit, kolik hodin práce to obnáší, zvláště když lexikografické zkušenosti počítají spíše s větším pracovním objemem než s menším.

Nuže, za těchto přibližně třicet normostran byla vyplacena odměna čili autorský honorář ve výši 1515,- Kč, přičemž jde o honorář btto, neboli nezdaněný. Ten bude daněn s přihlédnutím k souhrnu všech ostatních honorářů, nejméně však půjde zhruba o patnáctiprocentní daň, takže můžeme odhadnout, že čistý honorář činí zhruba třináct stovek, což po přepočtu znamená, že za jednu stránku lexikografického textu pisatel hesla obdrží kupříkladu čtyřicet korun. S mírnou nadsázkou lze tedy říci, že honorář za každou řádku jest jedna koruna česká, zvláště když pisatelé hesel

čem
se
(ne)
mluví

slastech a strastech

měli i určité výdaje: telefonáty, e-maily, poštovné. Takže když připustíme časovou variantu, že se na jednom hesle pracovalo například jeden celý den (nikoli osm hodin a padla!) a podřídila se tomu pochopitelně i celodenní „režie“, potom si takový vědecký lexikograf za den práce vydělal po odečtení všech výdajů víceméně na jednu polévku, jednu housku a jedno pivo. Bohu díky!

Takové jsou přesladyk vymoženosti činnosti badatelské, což odpovídá nynějšímu nahlížení na vědeckou a pedagogickou práci. Díky tomu se již při sestavování autorských smluv od počátku vychází z vědomosti, že zejména humanističtí vědci nechtějí svou práci nikdá zbohatnouti, a že jsou rádi, poskytnou-li se jim onen příděl, z něhož mohou svobodně dáti uždibnouti či usrknouti též své rodině. Přitom ovšem stojí všude psáno, že lexikografické příručky mají mít i při svém povšechném popularizačním zaměření vysokou odbornou úroveň, čili se při jejich přípravě zásadně počítá s kvalifikovanými badateli, jejichž práce by ovšem také měla být patřičně honorována. Zde ono „patřičně“ znamená ni-

koli žebrácky, nikoli nedůstojně, nikoli zločejsky, aby vědecká služba literární tvorbě nepůsobila ve společnosti natolik tragikomicky.

Ve smlouvě dále stojí, že „**po vyjití díla obdrží autor 2 kusy autorských výtisků**“. Aspoň to, řekne si badatel, jeden si nechám, druhý věnuji příteli. Jak se ukázalo, cena SČS byla stanovena na tři sta šedesát korun, takže např. za zmíněný honorář netto by si pisatel hesla mohl pořídit všehovšudy tři výtisky. Jenomže mrška čas opouští a když tedy nakonec na sklonku tisíciletí SČS vyšel, autoři hesel obdrželi pod stromeček pozoruhodný přípis z pera jedné z editorek slovníku, v němž se pravidlo mj. toto: „**Nedostali jsme, bohužel, autorský výtisk pro každého z autorů, rozdělili jsme je proto podle podílu na tvorbě hesel. (...) Ještě jednou děkujeme za spolupráci a za trpělivost, s jakou jste na hotový slovník čekali.**“ Ani slovo o tom, že nakladatelství tudíž nedostalo smlouvě, podle níž mělo jít o dva výtisky, nikoli o jeden. Ani slovo o klíči, podle něhož se výtisky rozdělávaly.

Takové jsou přeslady vymoženosti činnosti badatelské, což odpovídá nynějšímu nahlížení na vědeckou a pedagogickou práci. Díky tomu se již při sestavování autorských smluv od počátku vychází z vědomosti, že zejména humanističtí vědci nehodlají svou práci nikdá zbohatnouti, a že jsou rádi, poskytne-li se jim onen příděl, z něhož mohou svobodně dáti uždibnouti či usrknouti též své rodině.

vědeckého živobytí

Jinými slovy drtivá většina tvůrců hesel neobdržela ani ty dva výtisky, které měla zaručené podle platné nakladatelské smlouvy, a musela (mohla) si je jedinečně zakoupit, byť za reálnou cenu. Také na to se ve smlouvě pamatovalo: praví se zde, že „**autor má právo si objednat jakýkoli počet výtisků (...) se slevou 25 % proti doporučené prodejní ceně**“. V praxi však došlo k tomu, že si skoro všichni pisatelé hesel (snad s výjimkou editorů aj.) de facto museli poříditi se slevou své „autorské výtisky“, které jim ovšem přináležely podle smlouvy. Pokud si obstarali ony dva výtisky, s nimiž počítali, v uvedeném případě se faktický autorský honorář scvrkl přibližně na sedm set korun netto (zde: za víc než třicet stran odborného textu!). Inu, takové jsou slasti života vědeckého a takové jsou záludnosti a zákeřnosti činnosti nakladatelské!

Jest tu však ještě jedna pikantnost: tzv. sankce. Podle bodu 3c smlouvy měla být „**autorská odměna snížena o 10 % za každý, byť započatý měsíc prodlení, nedodá-li autor bez závažných důvodů**

úplný rukopis včas“. Nejedna autor se octl mezi opozdilci, zdaleka však nebyl úplně poslední, jak se mu editoři snažili namluvit. Ba i nakladatelství přiznalo, že se čeká ještě na jiné. V Čechách jsou indiskrece na běžném pořádku, a proto přibližně po půl roce vyšlo najevo, že se doposud čeká na hesla doc. Brabce. Není vyloučeno, že měl „závažné důvody“. Pokud by však žádné závažné důvody nebyly shledány a nakladatelství by realizovalo ony sankce dle litery smlouvy, zrovna v uvedeném případě (kdyby rovněž došlo k půlročnímu prodlení) by honorář činil nanejvýš symbolické „pětikilo“. To by pak pravděpodobně nepostačovalo ani na soudní výlohy, kdyby se badatel chtěl s nakladatelem soudit kvůli porušení smlouvy. Pokud by se ale zpoždění protáhlo na osm měsíců, honorář by po zdanění a po uplatnění nakladatelských sankcí nepostačoval již ani na nákup „autorského výtisku“ s onou slevou, leda tak na jednorázové zakoupení štangle salámu a bochníku chleba coby odměny za kvalitní vědeckou práci. K zpožděním tohoto druhu přitom do-

chází výhradně z toho důvodu, že lexikografická práce není pečením housek v krámkách.

Bohužel nakladatelství LIBRI nevyužilo možnosti a nepožádalo Ministerstvo kultury České republiky o finanční podporu: ta by nebyla bůhvíjaká, poněvadž na kulturu u nás nikdy peněz nezbyvá, nicméně by pomohla překlenout aspoň některé problémy. Vždyť LIBRI si včas nárokovalo podobnou podporu na vydání Slovníku polských spisovatelů i Slovníku balkánských spisovatelů a v obou případech dotaci obdrželo; dá se předpokládat, že ani ke Slovníku českých spisovatelů by se naše ministerstvo kultury určitě nezachovalo macešsky. Možná proto podstatná vina padá i na editory, že takovou žádost dostatečně důrazně neniciovali, kdoví! Poškodili tím koneckonců v první řadě pochopitelně sami sebe, leč tohle všechno v Čechách patří k tradičnímu, třebaže nedobrovolnému vědeckému altruismu. A toho se dá jaksepatří zneužívat.

Vladimír Novotný

O

čem
se
(ne)
mluví

Doutník

a jeho
tabák

Surrealismus bude, dokud budou surrealisté,“ řekl kdosi. A ti jsou, i když jejich hnutí je od roku 1924 (Bretonův „První manifest“) neustále pohřbíváno, zpopelňováno (kremováno) a odváženo na smetiště dějin. Slavný je titulek v českém časopise „ZVON“ z roku 1930: „Konec literárního gigrláctví!“, kde je sdělováno, že „jistý odboj nastal v surrealistické skupině francouzské, kde mladí povstali proti Mistrovi Bretonovi André. Zdá se tedy, že gigrlácký (frajerský – pozn. P. Ř.) směr tento končí.“ A neskončil. Mylné jsou představy, že existuje neosurrealismus či post-surrealismus. Surrealismus je tu pořád. Pražská surrealistická skupina s válečnou přestávkou neustále, podobně je tomu v Paříži, nemluvě o skupinách v jiných zemích celého světa.

Samozřejmě, že hnutí má své odpadlíky: Aragon, Eluard, Tzara... U nás řada z tzv. třetí generace surrealistů: Básník K. dnes prohlašuje, že se za svůj mladický radikalismus stydí. Týden po pohřbu osmdesátiletého básníka Z. L., kdysi člena skupiny Ra, vyšel jeho zásadní článek ve Tvaru č. 18/99, kde si naplival do vlastního obličej. Surrealisté dle něj nikdy nevěděli co píší, proto – prý – tolik surrealistických básní má titul „Bez názvu“. To tvrdí Z. L., který tak psal skoro po celý život... Tragický je případ básníka L. N., muže tří tváří: surrealistické, konkretistické a ... katolické. Jako kolážista a alchymážiasta se zúčastnil surrealistické ateistické výstavy „SVATOKRÁDEŽ (Zázračné proti posvátnému)“, která trvala ještě v den jeho úmrtí v červenci 1999. Rok po jeho smrti militantní katolický poeta Ivan Slavík mu vydává z pozůstalosti v nakladatelství HOST sbírku „Neztracené básně“. Něco tak ... katolického se málokdy vidí! Tragické je, že autor se prezentoval ve světě v hnutí PHASES jako surrealista – a vida, čerte, kde měl kropáči!

Ničí takovým se nepotřísnilí básníci uvedení ve II. oddílu antologie. I když z různých (často z osobních) důvodů nejsou členy pražské Skupiny, většinou publikují v jejím ANALOGONU. Nejstarší český samizdatový sborník DOUTNÍK (vychází od roku 1974) jim také poskytuje přístřeší, takže se dá mluvit o jakémisi „Kruhu nezávislých surrealistů“ (KNS), který je samozřejmě imaginární. Jejich básnické texty mají společného jmenovatele: humor, většinou načernalý až černý, který je jednou z konstant surrealismu. Od nejstaršího

Jana Řezáče (nar. 1921), jehož největším životním proviněním je podle písničkáře Jiřího Suchého, že ve „Světové literatuře“ zatajil čtenářům návštěvu Salvadora Dalího u papeže (sic!), až po nejmladšího Vikiho Shocka (1975), přes tragický humor tragického básníka Karla Šebka, ironického Jana Gabriela, Evu Válkovou, jejíž básně svou černou něhou někdy připomenou Joyce Mansourou, blasfemika Pavla Řezníčka, kousavého Ladislava Fantu i vyhrožující ostravské surrealisty (Stir up!) – všude zde je humor všudypřítomný.

Hloupostí o surrealismu se napsalo a píše dosud stále dost. Nejfrekventovanější bláboly jsou: podstatou surrealismu je provokace, ale ta, nebo ty dnes už vyvanuly. Nejsou up to date... Surrealisté mají proklatosti. Dále: neustále vykřikují – protestujeme, protestujeme. Dnes protestuje každý – zase to není up to date... Proč surrealismus, když je tu NEW AGE. Surrealisté jsou neustále v zajetí psychického automatismu. Surrealismus – to je, když si někdo nese utrženou hlavu pod paží.

A na závěr dovolte, abych citoval ze studie Jana Řezáče „Nedokonalé loupeže ve skleněném domě“ (Světová literatura, 1966): „Dokud nebudou vydána či znovu vydána základní díla surrealistického hnutí, na prvním místě knihy Bretonovy, budou čeští zájemci o surrealismus ponecháni nadále na pospas ptákově a perzekucím maniáků z přibývajících řad spekulativních estetiků. V čele takového korunovačního průvodu Hodnocení jde téměř vždycky velice tekutý a přesýpací Subjekt, za nímž se hrnou neinformovaní Stálenadšenci, v řadě za nimi důstojně kráčí ti, kteří chtějí Při Každé Příležitosti něco utrhnout, za nimi slepí Negativisté, krok za nimi Plačky Lenosti, jim vše uniká pod rukama, za nimi ve figurách se pokrucují Konvertité, svorně s nimi Epigonské Tajenky. Zpovzdálí se blíží Mlsní Hrobníci všeho druhu. Hodinu po přejití průvodu jdou

v sevřených řadách Rozkošní Vyčkávači. Z chodníku přihlížejí literární kapsáři, bytáři, půdaři, násilníci, žháři, vrahové a jiní loupežníci: všichni už dávno něco ukradli ve skleněném domě surrealistických objevů...”

Antologie je určena i těm, kteří o surrealismu slyšeli jen to, že „někde se setkal deštník a šicí stroj na operačním stole“. Walt Whitman kdysi prohlásil: „K tomu, abychom měli úžasné básníky, potřebujeme úžasné posluchače“ (a čtenáře, dodávám já: P. Ř.) snad bude antologie letenkou do noci...

(listopad 2000)

Pavel Řezníček

Hloupostí o surrealismu se napsalo a píše dosud stále dost.

Nejfrekventovanější bláboly jsou: podstatou surrealismu je provokace, ale ta, nebo ty dnes už vyvanuly. Nejsou up to date...

Surrealisté mají proklatosti. Dále: neustále vykřikují – protestujeme, protestujeme. Dnes protestuje každý – zase to není up to date... Proč surrealismus, když je tu NEW AGE. Surrealisté jsou neustále v zajetí psychického automatismu. Surrealismus – to je, když si někdo nese utrženou hlavu pod paží.

Šofar³

čili

Takže jen
krátce:

aplikujeme-

-li to na
obecného

Šofara, pak

ten je

zároveň v každé minutě svého človehení

zároveň tezí, antitezí a syntezi.

No, tak hned ze začátku na rovinu! Nečekejte žádné matematické obrazy světa, číslice já neumím. Skončil jsem v aritmetickém vzdělávání u jakési pyramidy čísel, které, když se sčítají, tak vycházejí nějak stejně... Pak se mi snažili vysvětlit integrály a matice, ale velká nedařba, na obou stranách...

Ten titulěk je posměšný, je satirický. Je to karikatura...

...

Vstoupil jsem do třetího tisíciletí, teď mluvím raději v singuláru, vstoupil jsem do magického čísla tři pln očekávání, pln nadšení z toho, co bude.

Katolická věrouka pracuje také ráda s triádou, s trojitostí, výrazem čehož je ona trojjedinnost boží, čili jakási absolutní dialektika, kdy první je současně druhý a třetí, druhý je současně třetí a první a třetí je současně první a druhý... Jsou tři a zároveň jeden. Stejně tak katolická mystika zná tři cesty očisty: via purgativa, via illu-

minativa a via unitiva (cesta očisty, cesta osvícení, cesta sjednocení).

Jeden z největších čarodějníků moderní doby, Papus, který rozčeřil hladinu parolou: Smrt ideálu!, pracoval s triádami, například zkoumal souvztažnosti tří říší přírody.

Trojka je taktéž erbovním znamením novoplatonismu...

No a pak přichází Hegel. Formuluje pro vývoj jakousi genetickou šroubovici, podobnou struktuře DNK. Teze, jako první stupeň, je zrušena dalším stupněm – antitezí... A to vše se přetaví ve třetím stupni – v syntézi. Ta neguje ty předchozí, ale zároveň je sjednocuje (jednota protikladů) a uchovává, a pak se stává zase stupněm prvním čili tezí... Pořád dokola, vždyť jste se to učili.

...

Takže jen krátce: aplikujeme-li to na obecného Šofara, pak ten je zároveň v každé minutě svého člověčení zároveň tezí, antitezí a syntézí. Navenek vždycky převažuje některá z „rolí“, ale uvnitř to funguje jako hodinky.

Nezapomínejme (když používám my, myslím zároveň i já), že každý má v sobě všechny tyto tři polohy. I ti, kteří se chovají celý život jako čistá teze, i ti, kteří se chovají jako čistá antiteze, i ti, kteří se chovají jako čistá syntéza...

Proto bude mít tohle tisíciletí v sobě barbarství a osvícenost, krutost a humanismus, chudé a bohaté, New York i Ust' Ordynskij, pískové duny a louky plné tetluchy kozího pysku...

...

Nechme trojky trojkama – pokud nejde o velikost ňader. Pokud jde o velikost ňader – pak trojky ano! Pokud ňadra³, tak určitě, setsakramentsky ano!

Jakub Šofar

Pozvánka

Vážení přátelé,

v rámci povinného sjednocování redakčních prací s ostatními českými literárními novinami, jsme byli postaveni před otázkou, koho z redakce propagovat v tomto čísle Dobré adresy. Los určil: a tak si Vás odcházející šéfredaktor Dobré adresy Radim Kopáč (v zastoupení) dovoluje pozvat na výstavu koláží Vikiho Shocka „HVĚZDA PRVNÍ VELIKOSTI čili VRCHOL POKLESLOSTI!“, která bude probíhat od 14. 2. do 9. 3. 2001 ve Studiu Citadela v Klimentské ulici č. 16, Praha 1. (Viz též neplacená inzerce na této straně!) A zároveň si Vás dovoluje upozornit, že každou neděli večer v suterénu Divadla Šuplík, Prokopova ulice č. 16, Praha 3–Žižkov (30 m od Koněvovy ulice, zastávka Tachovské náměstí, bus č. 133 a 207) probíhá pořad „Knihovna čili autorské čtení“: 4. 2. Setkání deštníku a šicího stroje v Šuplíku (Ivo Medek Kopaninský a Stanislav Dvorský) od 19.00 h, 11. 2. Viděno sudem (Petr „Hraboš“ Hrabalík a hosté) od 18.00 h, 18. 2. Studentský Fénix & ASON KLUB (Plzeňská literární scéna) od 18.00 h, 25. 2. Dobrá adresa (Autorský večer redaktorů časopisu na internetu) od 19.00 h. Děkujeme Vám za pochopení, musíme jít s dobou!

Nikdy jsem neplánoval

V osmdesátých
letech po
dočasném
rozchodu Plastiků
hrál v kapelách
Garáž a Půlnoc.
V devadesátém
roce vydalo
nakladatelství BFS
jeho vzpomínkovou
knihu Bez ohňů je
underground.

**víc než dva dny
dopředu**

Rozhovor s Mejlou Hlavsou

Skladatel, hudebník a zpěvák
prodělal v květnu loňského roku
operaci plicního nádoru, léčil se
a připravoval skladby pro novou
desku Plastic People.

5. ledna letošního
roku zemřel
zakládající člen
legendární
undergroundové
skupiny Plastic
People of the
Universe Milan
„Mejla“ Hlavsa ve
věku nedožitých
padesáti let.

Mejlo, před časem jsi napsal knihu, která určitým způsobem mapuje kus Tvého života a totiž působení v undergroundové kapele Plastic People of the Universe. Co Tě vlastně vedlo k napsání té knihy?

No, asi hlavní motiv proč jsem to udělal byl ten, že o tom společenství, kterému se říkalo underground se vyprávěly naprosto nepravdivé historky. Jednak záporný a jednak, že jsme byli taková velice smutná a uzavřená společnost. Nebylo to tak. My jsme byli v podstatě veselá parta.

U jakého nakladatelství ta kniha vyšla a jaké byly ohlasy?

Kniha Bez ohňů je underground vyšla v BFS, což je takový malý nakladatelství. Nevím, jestli ještě vůbec existuje. Vyšlo to v desetitisícovém nákladu. Když jsem byl požádán, jestli bych tu knihu nenapsal, tak jsem byl strašně skeptický a vůbec se mi do toho nechtělo. Říkal jsem si, koho by to vlastně mohlo zajímat? Nějakých tisíc přátel, kteří stejně všechno vědí. Nakonec jsem to ale udělal a teď jsem vlastně rád. Občas mě totiž potká někdo z okruhu lidí o kterých bych neřekl, že je to zajímavá a řekne mi, že to četl a že se mu to líbilo.

Hudební projekt Plastic People už je zřejmě minulostí, ale život jde dál a tak se ptám: co nového v Tvém hudebním životě? Cos dělal po revoluci?

Já si svůj život nedělím na dobu před revolucí a po revoluci. Myslím, že ty věci mají kontinuitu, ale jak myslíš. Asi nejpodstatnější bylo, že v devadesátém třetím roce se definitivně rozpadla Půlnoc. Možná, že to byla škoda, protože si myslím, že ta kapela měla co říct. My jsme ale uvnitř cítili jakousi přehranost a tápání. V podstatě jsme ne-

V loňském roce vydal svou poslední sólovou desku Šílenství.

věděli kudy dál. Takže jsme se rozešli s tím, že bysme se mohli někdy sejít, ale jak asi víš, tyhle sliby většinou neplatěj. No a pak tedy vznikli Fiction. To je kapela, která prostě funguje tak, jak jsem si vždy představoval, že by měla kapela fungovat. Takže to je pro mě v tuto chvíli nejdůležitější a doufám, že ještě bude.

Jak vlastně vzniklo spojení Hlavsa – Vozáry? Já myslím, že je to docela zvláštní, protože Oceán byla elektronická kapela a nevím, jestli měla něco společného s rock'n'rollem.

No, to jsou právě ty lidské škatulky, člověčí bariéry a předsudky, který jsou mi velmi nepochopitelný. Dušan hrál s Oceá-

Fotografie: archiv Mejly Hlavsy

Tento rozhovor byl původně připraven pro samizdatový měsíčník Karpatské příčiny, který vycházel v nákladu 50 až 70 kusů v letech 1994 a 95.

S Mejlou jsem se sešel na Chmelnici při koncertě Moniky Načevy 31.

března 1995, v době, kdy hrál

a zpíval ve skupině Fiction s níž

natočil tři alba. Skladbou Magické

noci zahájili společné vystoupení

a pak už mi nemohlo nic zabránit,

abych se s Mejlou sešel v šatně

a udělal s ním tento rozhovor, který

Vám teď, bohužel doslova s křížkem

po funusu, předkládám.

nem, což myslím byla kapela, která tu elektroniku dělala u nás nejlíp, ať už si o tom každý myslí co chce. Myslím, že Dušan i jeho brácha Honza maj v podstatě ty samý základy a začátky jako třeba já. Nikdy jsme neměli nejmenší problémy, jak si hudebně porozumět. Seznámili jsme se vlastně náhodou a jsem rád, že se to stalo. Před dvěma lety probíhal v klubu Radost týden na podporu nemocných AIDS. Producent celý tý akce mi zatelefonoval, jestli bych k tomu nechtěl složit nějakou písničku s tím, že požádal Dušana Vozáryho a Milana Knížáka o napsání textu. Trošku mě to zaskočilo, protože o akcích tohoto typu nemám nejlepší mínění. Nicméně na schůzku s Dušanem jsem se těšil a po třech větách nám by-

lo jasný, že máme na celou akci stejný názor, ale že jsme rádi, že jsme se seznámili a že bysme spolu mohli v budoucnu něco udělat. Takže jsme o tom rok kecali a žvanili až to pak najednou samo od sebe vyplynulo.

Vy jste teď vydali desku u Popronu. V jakém nákladu to vyšlo a jak se to prodává?

Ta deska vyšla v listopadu 94 a je toho vyexpedovaných pět tisíc cedéček a kazet. Já tohle příliš nesleduju a ani mě to moc nezajímá. Jistý je, že Popron měl trošku větší představy o tom, že tyto dvě jména (Hlavsa, Vozáry) budou jakousi zárukou. Ovšem ukázalo se, že je v lidech spíš ta nedůvěra

k tomuhle spojení. Jsme vlastně začínající kapela. Hledáme svoje publikum, které se začíná tvořit.

Udržuješ ještě nějaké vztahy s undergroundovou scénou? Tedy pokud tady ještě nějaká existuje.

Samozřejmě, že existuje. Já myslím, že teď teprve je to správný prostředí pro ten underground, jak se má totiž správně chápát. To společenství, který bylo kolem Plastiků a DG 307 bylo vytvořený tak trochu uměle. Kapela nemohla hrát a měla určitý omezený posluchače... (smích) ...totiž omezený okruh posluchačů, takže jsme žili v takovém prostředí, jak říká Magor, ve veselém ghettu. Někdy se mi potom stýská, protože

tam existovaly vztahy, který se teď už velice těžko hledají. Určité vazby ale stále existují. S Pavlem Zajíčkem jsme v podstatě na pupeční šňůře, nakonec jeho texty hrajou Fiction. S Pepou Janíčkem hraju ve Velvet Underground Revival. Takže ty vazby prostě existují i když už samozřejmě nejsou tak intenzivní, jako bývaly před lety. Ale chtěl jsem říct k tomu dnešnímu undergroundu, že tam vlastně patří všechny neznámé kapely, který nezchramstnou nějaký velký firmy. Hrajou po klubech a nikdo o nich neví. To je jaksi ten underground dneška.

Co říkáš na nynější českou hudební scénu? Co se Ti líbí a nelíbí?

Abych řekl pravdu, já jsem nikdy nesledoval ani českou ani zahraniční scénu. Nikdy jsem si nemyslel, že jsem hudebníkem a proto mě ani moc nezajímá, co se tady hraje. Samozřejmě jsou okruhy přátel, který hrajou v různých kapelách, ale to přátelství je založené na něčem jiném, než že jsou hudebníci. Třeba Psi vojáci nebo Načeva. To jsou prostě kapely na který jdu a nějak mi to nevadí.

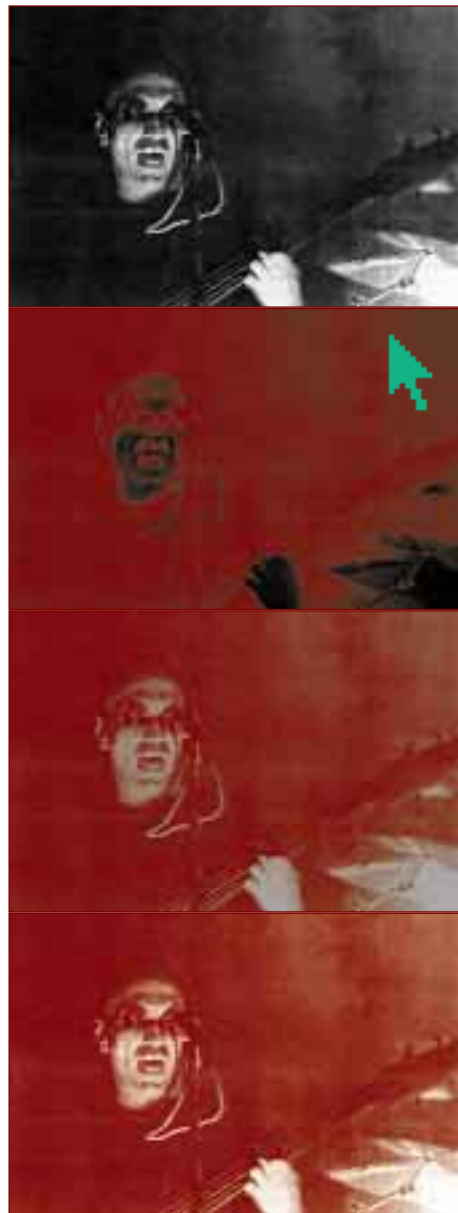
Mnoho postarších muzikantů má svoji vlastní soukromou agenturu nebo studio a jsou nějak, abych tak řekl, za vodou. Jak jsi na tom Ty?

Jedinou soukromou věc, kterou mám, je moje soukromí a to zatím na trh neponesu.

A co Plastic People? Uskuteční se ještě někdy nějaký session nebo koncert?

Já doufám, že ne. Ale vlastně nevím, protože saxofonista Plastiků Vráťa Brabenec, který emigroval, tuším v osmdesátém třetím roce, se vrací do Prahy a jak jsem vyrozuměl, chce Plastiky oživit. Beze mě pochopitelně (Mejla se směje), protože když vznikla Půlnoc, tak mě prohlásil za největšího zrádce Plastiků. Ale mám pocit, že je to vykopávání hrobů. Samozřejmě bych mu přál, aby se mu splnil jeho hudební sny,

Fotografie: archiv Mejly Hlavsy

ale nemyslím, že je to příliš šťastné oživovat dávno mrtvou věc.

Co ještě plánuješ do budoucna?

Já jsem nikdy neplánoval víc než dva, tři dny dopředu. Ono je to totiž strašně ožehavý.

Díky za rozhovor, Mejlo.

připravil
Viki Shock

**Dají se noviny obrátit
vzhůru nohama?**

Čtěte

LITERÁRNÍ NOVINY

*...nevšední pohled
na společnost a kulturu...*

**Krátké články na lesklém
papíře vás u nás nepohorší!**

LITERÁRNÍ NOVINY, tel. 02/24 87 24 80; e-mail: liternov@comp.cz
Pošleme zdarma číslo na ukázkou!

Kateřina

Setkání vejce

– fotografický cyklus

na pitevním stole

(Lautréamont
nepřišel)

Rudčenková

a skořápky
mořského
ježka

Setkání vejce a skořápky mořského ježka

Kateřina

– fotografický cyklus

na pitevním stole
n a p i t e v n í m s t o l e

(Lautréamont
nepřišel)

1

2

3

4

Setkání
vejce a skořápky
mořského
ježka

– fotografický cyklus

na pitevním stole
n a p i t e v n í m s t o l e

Rudčerníková
(Lautreamont
nepřišel)

Setkání Katerína

vejce a skořápky
mořského
ježka

– fotografický cyklus

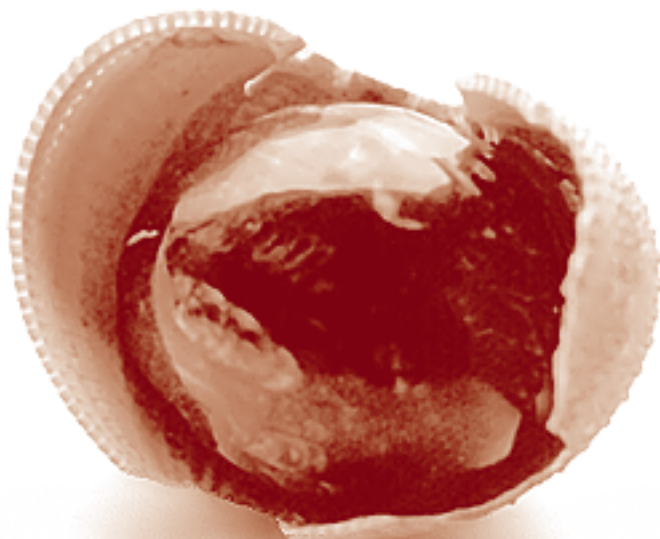
na pitevním stole
n a p i t e v n í m s t o l e

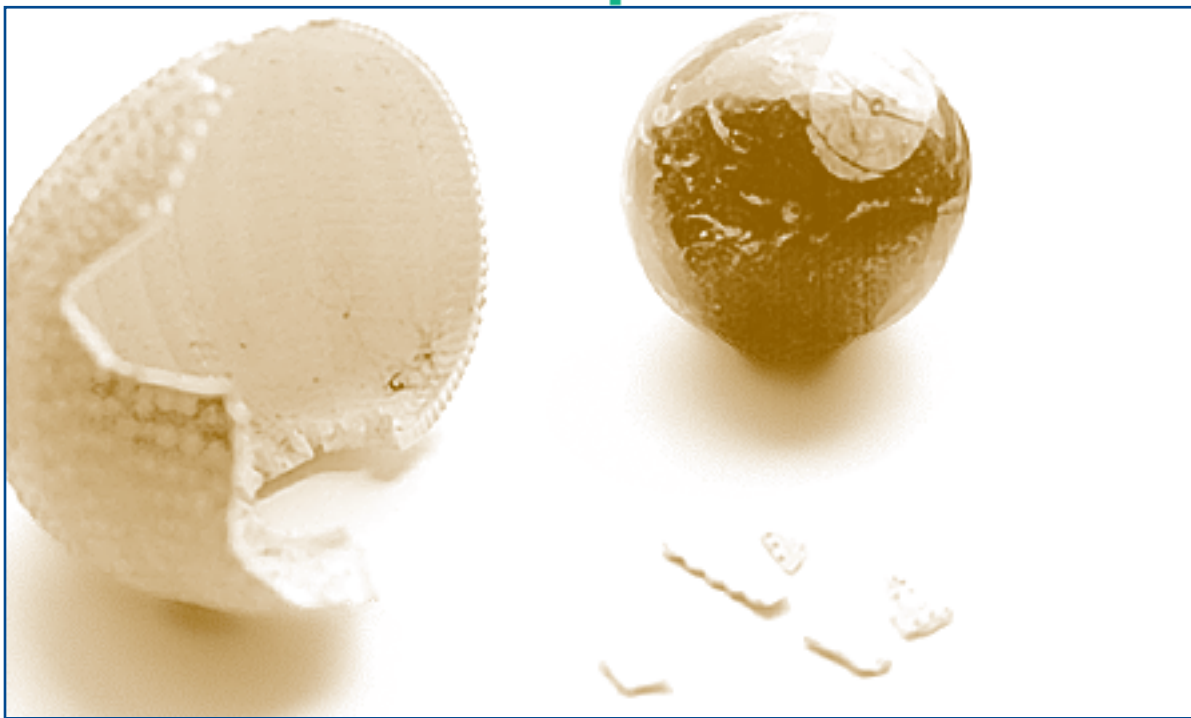
(Lautréamont
nepřišel)

5

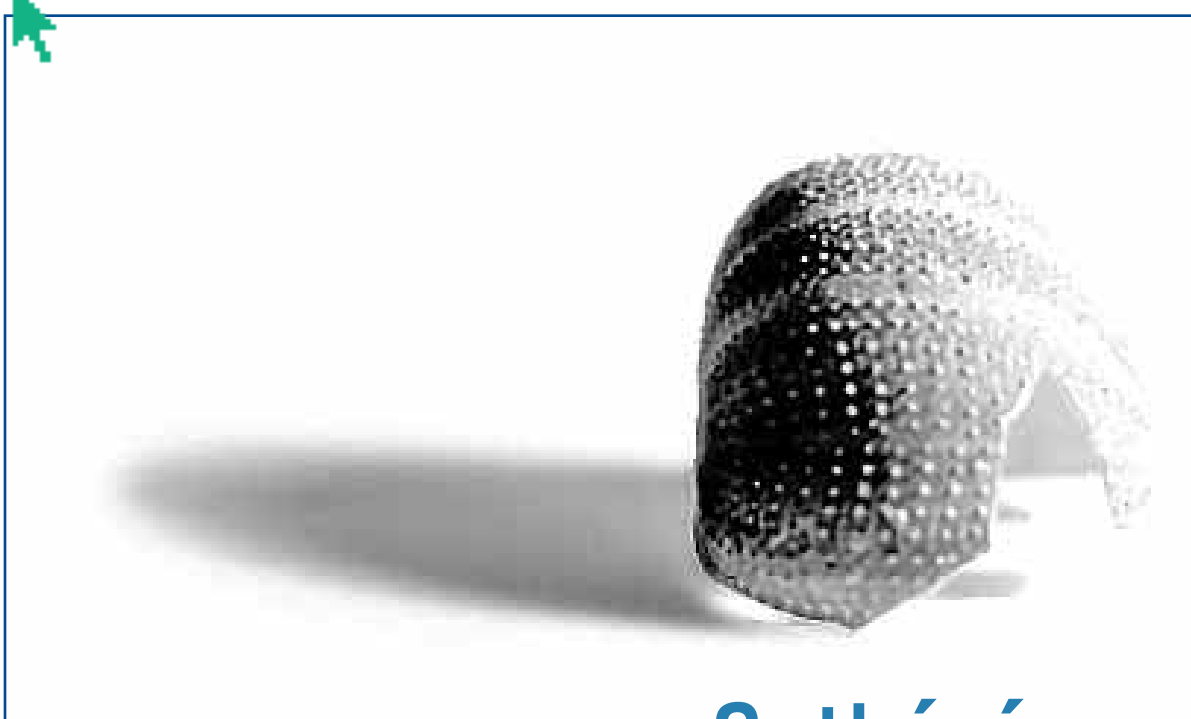

6

7

8

Setkání

vejce a skořápky
mořského
ježka

– fotografický cyklus

na pitevním stole
n a p i t e v n í m s t o l e

(Lautreamont
nepřišel)

Rudčerníková

Zase od Šofara

Tahle britská partička, vzniklá na
začátku 80. let v Londýně
a usazená v Nizozemsku, pro
starší ročníky v Holandsku, hraje
ale úplně něco jiného než punk.

vy CÍ

Syntetizátory, tak trochu
z německé temné školy, a jakousi
hodně postvelvetovskou
psychedelií

Medávno jsem na tomto místě
psal o masakru radostí, který
nastává, když kápnete na totál-
ní výprodej CD.

Vrátil jsem se po měsíci do popisované-
ho obchodu v malém okresním městě, a ješ-
tě stále tam bylo z čeho vybírat (což nedělá
příliš dobrou vizitku místním bigbítákům)...
Psal jsem také o Kevinu Ayresovi, o canter-
burrrské skupině **Wilde Flowers**, ze které
vznikly 2 party: **Soft Machine** a **Caravan**.
Ta druhá hrála postpsychedelií, jak aspoň pí-
še v Rocku 2000 J. Vlček (no, dneska za psy-
chedelií já osobně považuju něco jiného),
nicméně tahle parta to dělala zajímavě, už
proto, že místo doprovodné kytary byl čle-
nem souboru cellista. Já jsem zakoupil v po-
řadí pátou řadovou desku: **For Girls Who
Grow Plump In The Night** (1973). Z tako-
vého ročníku se nemohlo urodit nic špatné-

ho. Vyměnily-li se v Caravanu celkem 4 se-
stavy, tak tohle je období sestavy č. 2. Skoro
45 minut dlouhý počín obsahuje 7 skladeb,
i když ty se různě dělí na témata – nezapo-
meňte, že vrcholí období marného hledání
fúze monotematických, dechy podpořených
výletů do posluchačské přízně. Protože jsem
Caravan nikdy neslyšel, musím zase srovná-
vat: kousíček **ELP**, kousíček **CSN&Y**, kousí-
ček, ale ... já vím, že to je špatně. Místo toho
je konečně nutno říci, že teprve teď, když
slyším věci dříve neslyšené, vidím, jak moc
byla naše (česko-slovenská) bigbítová hudba
poloviny 70. let nepůvodní... Někdo se do-
stal ven, něco dovezl, a pak už se to hrálo ja-
ko... Třeba **Fermata**, **Energit**, **Bohemia**...

Jo, tohle CD stálo jen 111 kaček, tak to
nekupte!

Další „vykopávka“ je od skupiny **Procol
Harum**, je to jejich 4. deska, z roku 1970 –

Home. No zase bigbít. „Procolhára“ jsem
poslouchal, už pro ten jejich název. Oni a ješ-
tě **Humble Pie** byly nadáni díky jménu ja-
kousi mystičností a byli díky němu zárukou
kvality – když se takhle někdo jmenuje, ne-
může hrát špatně. Deska je z doby, kdy PH
už hráli jen ve 4 a o vlivu na českou scénu
platí to stejné jako v předcházejícím přípa-
dě. Hlavně se dali tenkrát koupit bez potíží,
tedy aspoň jejich 9. deska, **Procol's Ninth**,
kterou vydaly Polskie nagranie a která byla
dost dlouho k mání v Polském kulturním
„osroduku“.

Do třetice, ze stejné slevy, jsem „šel“ do
skupiny **The Legendary Pink Dots**.
Vždycky jsem si myslel, že jde o nějaké
punkaře, a teprve při jednom lámání Dob-
ré adresy jsem je poprvé slyšel. Tahle brit-
ská partička, vzniklá na začátku 80. let
v Londýně a usazená v Nizozemsku, pro

d ě n o

(ve hře jsou
troje varhany,
sampler, ale i flétna
či klarinet).

starší ročníky v Holandsku, hraje ale úplně něco jiného než punk. Syntetizátory, tak trochu z německé temné školy, a jakousi hodně postvelvetovskou psychedelií (ve hře jsou troje varhany, sampler, ale i flétna či klarinet). Vydala už přes 20 placek a tahle se jmenuje **Canta Mientras Puedes (Anthology of the Years '90 to '95)**. Víceméně jde o „bestku“ první poloviny 90. let. Jak jsem konzervativní, tak jsem si hned při prvním poslechu řekl: no to jde, to se může, to se vejde! První pecka – *Belladonna* – má sice všechny atributy „hиту“, nicméně celkově je to taková veselá temná muzika, která by neměla urazit. No, to jsem asi přehnal. Větší množinu posluchačů by nemusela urazit (teď jsem to spravil). Sedmá skladba se jmenuje *Prague Spring*. Je ale možné, že jde o úplně jinou Prahu a o úplně jiné jaro...

Sotva jsem o kousek výš trochu „naplival“ na slovenskou **Fermatu**, tak o pár dní později jsem se stavil při pochodu z Václavského náměstí, kde jsem byl ze zvědavosti společně s dalšími cca 99 999 osobami, abych získal informace o situaci v ČT (jak uvedla ze zákona „pravá nepravá“ televize), do Jazz klubu v Železné na neovocný čaj. Při té příležitosti jsem zakoupil v přidruženém bazaru CD zmíněnou **Fermatu** z roku 1993 – *Simile...* Co mě k tomu vedlo, nejsem ani příliš schopný říci. (Někdy mám dojem, že jsou to jasné důkazy, že stárí je za dveřmi.) Na CD je 8 nezpívaných skladeb, pod všemi je podepsán šéf Fero Griglák. Ze sluchátek se sice opět line „klasický“ širokorozhodný sound, kde plochy „natahují“ varhany (někdy i dvoje), „pomalovává“ kytara a „ zadek“ obsluhuje šlapací mašina baskytary a bicích. Nicméně i zde je slyšet, že Griglák poslouchá i jiné trylky,

třeba Blackmora a Oldfielda (zase jsme u toho, vy byste tam slyšeli úplně někoho jiného). Teď mě napadá, že jsem si CD možná koupil kvůli poslední skladbě, která se jmenuje „Hrdzovlasá“, což je sice česky „Rezavá“, ale slovensky to zní „lepčí“. Když jsem slyšel CD asi popáté, tak jsem sám sobě oznámil, že to zase tak špatné není, dokonce, že jsou chvíle, kdy po takové muzice sám sáhnu. Není to cesta do „širokého všebezmuží“?

PS: Pak jsem se pořádně podíval na obal, a tam je u roku 1993 napsáno, že se jedná o reedici. Tak teď nevím, jestli mám předcházející řádky „zdejtovat“, protože vychází ze špatné premisy. Ale neudělám to. Už kvůli dokumentační hodnotě. Ale pro koho je vlastní dokumentační? A pro koho hodnota? Tak raději F10, konec, uložit...

Jakub Šofar

Nový Kahuda:

Už v červnu 1998, právě ve svých Kristových letech, dopsal Václav Kahuda (nar. 1965) svou nejnovější prózu **Technologie dubnového večera** a skoro dva a půl roku bohužel trvalo, než spatřila světlo světa: nakonec se jí rukou společnou a nedílnou ujala dvě přední brněnská nakladatelství Petrov a Host. Vzhledem k tomu, že odpovědným redaktorem tohoto titulu je spiritus agens Hosta, kritik Miroslav Balašík, dá se soudit, že

Pořád je přece
o čem promlouvat:

Světová válka.

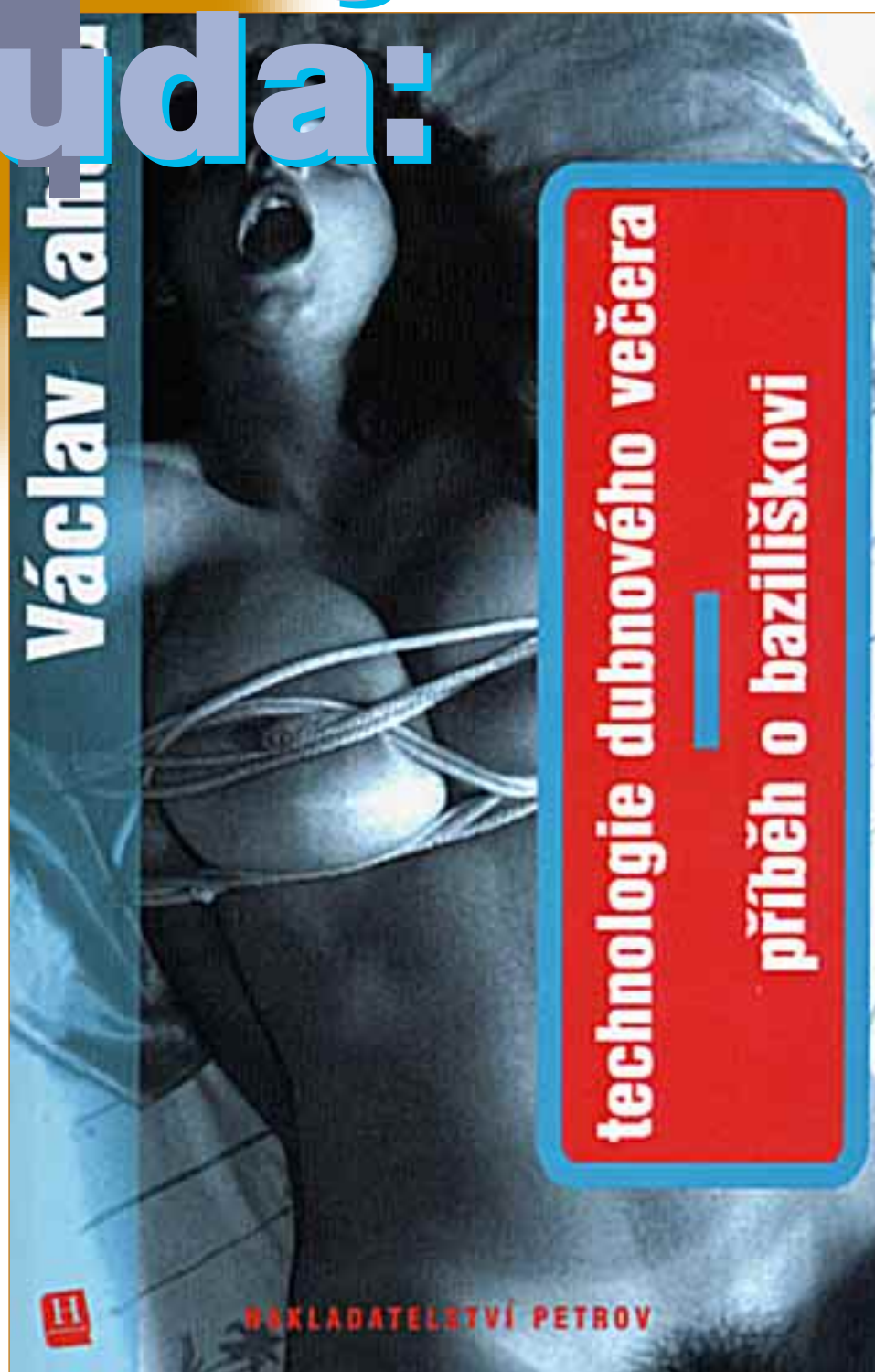
Encyklopedismus.

Tibetští mniši.

Hrmoznalectví. Šumění
životů. Kanibalismus.

Mrzká sodomie nadějí.

Vaginismus.

Host snad má na vydání nového autorova díla o něco větší podíl. Připomeňme však, že původně měla „Technologie“ figurovat v souboru nových českých próz, připravovaném v malém pražském nakladatelství Medard (dále se tu počítalo mj. s texty Oscara Ryby, Karla Kuny, snad i Emila Hakla), leč jediný Kahuda odevzdal Medardovi rukopis, nikdo jiný, takže z celého projektu sešlo. Škoda, tento takřečený příběh bubeněcký jsme si mohli přečíst už nejméně

před rokem a Jakub Šofar by potom nemohl ve své recenzi knihy na stránkách Tvaru emfaticky zahřímat: Fúj Praho, styď se!

Ale proč by se měli Pražáci, ta vltavská krev, stydět a žádati si třeba dalších demonstrací národních na Václaváku jenom kvůli tomu, že mnozí výteční prozaikové z české metropole vycházejí v metropoli moravské? Nebo třeba v Olomouci městě? Copak jim k potěše polobulvární, tolik nekahudovské, nezbyl třeba arcíšikovný bestsellerista

Jeden konkrétní
dubnový večer se
v této knize stává div
že ne učiněnou
Valpuržinou nocí
třeskuté, šťavnaté
a posléze skoro až
klímovsky spirituální
spisovatelovy narativity,
zatímco vlastní
syžetová stránka díla je
až emblematicky
lineární:
v časoprostoru Prahy
sípaající ve vše
ochromujícím uhelném
šeru, v době, kdy již
soumrak přecházel ve
velkoměstsky rituální
baziliščí noc...

hovory lidí, hovory hrmoznalců

Nový Kahuda:

Právě klímovské hledání identity
v zoufalém rouhání, Klímova tolik
sugestivní idiotizace erotického
pudu jako principu
dehumanizujícího, činícího z homo
sapiens homunkula nesvéprávného
a duchaprázdného, v této
Kahudově próze jakoby nepřímo,
dokonce i ve svých nevyřčených
sentencích zřetelně vyvěrá ze
souznícího dvojhlasu
Kratochvíl–Beneš:

Pavel Kohout, o jehož výnosné opusy před nedávnem vybojovala triumfální klání páně Horáčkova a páně Pistoriova tč. vinohradská Paseka čili tzv. Stará fronta nad doposud se jako nakladatelství původní prózy a poezie tvářící žižkovskou Mladou frontou? Ostatně vůbec první prózy Václava Kahudy (zařazené do povídkové sbírky Exhumace) měly zkrátka po roce 1989 vyjít v undergroundové knižní edici spjaté s periodikem Vokno, v němž byly také zčásti uveřejněny, a teprve po zbytečném či předčasném zániku tohoto knižního domu se utěšeně uchytily v nakladatelství Martina Reinera-Pluháčka, tj. v Petrově.

A kde jinde než zrovna v Praze vydali také vůbec první spisovatelovu knížku, totiž **Příběh o baziliškovi**, dokončenou již v roce 1988, prózu, která právě nyní vychází podruhé, společně s Technologií dubnového večera? Tenkrát ji s vročením 1992 na svět přivedlo čilé nakladatelství Artforum v nákladu půl tisíce výtisků: to nebyla ani bibliofilie, ani polosamizdat, šlo o zcela řádné vydání nevelké prózy mladého autora, v literárních kruzích známého svým sepětím se samizdatovými, tzv. Branickými almanachy, zejména však se sdružením Moderní analfabet, v jehož almanaších a sbornících prozaik také publikoval. A nejen to: Kdyby nebylo neutuchajícího čtenářského zájmu o knihy Michala Viewegha, kdysi ze Sázavy, kdysi ze Zbraslavi, nyní sice plně domestikovaného Pražáka, ale rovněž publikujícího v Petrově, kdo ví, zda by se na Václava Kahudu (a jiné Nemoravany) vůbec v Brně dostalo!

Že nyní „Bazilišek“ vyšel podruhé a že nyní možná bude víc k dispozici naší čtenářské obci, to je pochopitelně nemalý důvod k radosti, netvařme se však, že bychom znenadání měli co činit s nějakým „neznámým arcidílem“! Ten, kdo soudobou českou prózu sleduje, ten si během uplynulých osmi let dozajista mohl Kahudovu prvotinu obstarat (třeba kvůli seminární práci) a dostatečně se s ní obeznámit. Vždyť právě

s přihlédnutím k jeho „Baziliškovi“ se skoro neznámému Kahudovi dostalo zařazení do Slovníku českých spisovatelů od roku 1945 (díl 1), ač právě v té době jeho další rukopisy spočívaly s nejasnou perspektivou v bezedných zásuvkách nakladatelství, vždyť i této knížce se dostalo nepřehlédnutelné odezvy! V našich denících (tehdy jich vycházelo mnohem víc než teď) se sice objevila pouze jedna jediná recenze (v Mladé frontě Dnes), zatímco v Literárních novinách nic, v Tvaru kupodivu také nic, zanedlouho ovšem v Iniciálách vyšla příkladně zasvěcená kritická interpretace z pera Jiřího Studeného, analýza, jíž se tenkrát dostalo málokterému z nových prozaiků. A tak nynější reedici autorova debutu můžeme považovat v první řadě za nezbytnou ediční satisfakci – a věnovat se po stručné úvaze o „technologii titulu“ raději vlastní Technologii, totiž spisovatelově právě vydané Technologii dubnového večera.

Jeden konkrétní dubnový večer se v této knize stává div že ne učiněnou Valpuržinou nocí třeskuté, šňavnaté a posléze skoro až klímovsky spirituální spisovatelovy narativy, zatímco vlastní syžetová stránka díla je až emblematicky lineární: v časoprostoru Prahy sípající ve vše ochromujícím uhelném šeru, v době, kdy již soumrak přecházel ve velkoměstsky rituální baziliščí noc, se počiná odehrávat ono velkolepé vypravěčské dějství, na němž by se bezpochyby s ryzím vitálním gustem a s pravým kumštovním šmakem podíleli nejenom mnozí Dublinané z Odyssea, ale dokonce i sám James Joyce, který by se pravděpodobně také nesmírně rád, byť ve vši tichosti, zanedlouho, třeba nepozorován, účastnil onoho iniciačního a sakrálního okamžiku, při němž se jakoby v předtuše nastávajícího chorálu slov „s prvním napitím rozzářily oči a samovolně rozběhla se řeč“.

Dvě postavy, dva hrdinové nebo tzv. antihrdinové tohoto makrovyprávění se vydávají dubnovou, leč nejarní Stromovkou až k vlastnímu dějišti blížícího se svátku auto-

svět kolem nás i v nás se tu stává nikoli časoprostorem duchovní Geneze, nýbrž experimentálním rejdištěm monstrózního matečnicku, světem tělesného, netělesného i mimotělesného maxilibida, v němž veškeré Ano se promítá do podoby ječivého Ne, kde vše se popírá již ve své podstatě a kde i ty nejbanálnější příběhy a příhody tlumočí umanuté šílenství z veškerenstva.

Nový Kahuda:

Nicméně právě v tomhle finálním okamžiku si jakoby v prudkém osvitu zrění uvědomujeme, nakolik fascinující řád má tento záznam hovorů, jenž snad skutečně musí vyústit v neslyšné výkřiky, prodírající se ke dovednosti „vidět hemžení existence“, byť jsme napořád jen „sami v mnohých“.

rské narace: za to je tu zvolena bubenečská hospoda Na slamníku, místo bezprostředně sousedící s velvyslanectvími mnoha velmocí i s někdejší kolonií příbytků KGB, aby tam pak spustili nepřestávající dialogický monolog a monologický dialog, aby si vyprávěli o světě a o sobě, tak jak jim sliny pivního nektaru přinášely další a další závit verbální energie, aby se vypovídali o tajemnostech moderních dějin a ještě větších tajemnostech neboli tajinách ženských duší, a zejména a zvláště ženských těl, až se celý tento gejzír nekonečně se doplňujícího a oběma aktéry také vydatně a neúkojně doplňovaného vypravování proměňuje v mytickou rozpravu, v nefalšované „letecké dny ducha“, arciže strávené během jednoho jediného večera v kdysi předměstské hospůdce, ve středobodu „slamníkových“ poutí, anebo ve skutečnou ódu na všudypřítomnou a všudeskrytou kosmogonii sexu plus sexualitu kosmu, sáhodlouhý hospodský dithyramb na závratné panerotissimo existence a všejsoucnosti erosu, to všechno ovšem nepřetržitě nazírané z oněch hlubokých propadlišť světa, hluboko, tolik hluboko pod hvězdami v esoterních, mimolidských výšinách. Pořád je přece o čem promlouvat: Světová válka. Encyklopedismus. Tibetští mniši. Hrmoznalectví. Šumění životů. Kanibalismus. Mrzká sodomie nadějí. Vaginitismus. Netečnost na číhané... Vskutku, pořád je o čem rozkochaně pábit!

O to zde totiž jde: ti dva vypravěči v jednom, ti dva obapolní hospodští stolovníci, dva nemediální čeští básníci a prozaikové zakamuflovaní za svá reálná a verifikovatelná občanská jména Petr Kratochvíl a Jan Beneš, na stránkách Technologie dubnového večera demonstrují z odstupe několika rozkloubených desetiletí svou způsobilost imaginace a fabulace tváří v tvář oné grandiózní vypravěčské lekci Bohumila Hrabala, jíž se kdysi dostalo nejméně dvojího patřičného pojmenování: jednak „hovory lidí“, jednak „pábitelství“ neboli pábení. Uhrančivá hrabalovská inspirace se tu stává mnohoná-

sobným hybatelem veškerého vyprávění, zároveň ale i permanentního spoluprozívání této dvojdomé narativity. Možná tato próza Václava Kahudy není ničím jiným než sáhodlouhou básní v próze (i na způsob klasické Hrabalovy poémy *Bambini di Praga*), možná jsou tyto donekonečna a odpočátku se prostupující dialogy, ono krouživě vystupňované a obloukovitě vyvrcholované sbydlení všech promluv a hovorů, ze všeho nejvíc čirou verbální ilustrací skeptické a stoické teze, podle níž „hluboko pod novinovými fakty se vlní střeva dějin“. A takřčený člověk čili subjekt čili vypravěč to vše s údivem a úžasem nahlíží a vědomě i bezděčně vniká do tohoto poznání jako „věčně mladěj, vrásčítej neřád...“

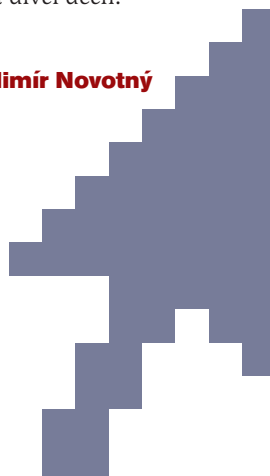
Jenomže tato poloha hrabalovských „hovorů lidí“ se od prvních narativních motivů, od specifických „scénických poznámek“, od prvních příznaků „průniku hořkosti“, až nepředvídaně spontánně, přirozeně proměňuje v onu vypravěčskou dimenzi, kterou zřejmě můžeme charakterizovat jako „hovory hrmoznalců“. A také jako ono bytostně joyceovské a souběžně natolik hrabalovské polopábení, kdy se kdekomu o to víc rozzáří oči a tak uvolněně se rozbíhá řeč, pábení o něčem, co jako by v rozkmitu panoptikální krčemní tragigrotesky naplňovalo úsloví, že co je nahoře, to je též dole: polopábení nebo pábení nadiktované jaselem sexuality i děsem z ní, pábení těžící svou energii z kosmogonického povědomí pansexuality, z jejího poeticky živočišného fyziologična, stejně jako z jejího fyziologicky omamujícího poetična.

Tohle už ovšem není Bohumil Hrabal, tohle není kolikrát tuze zakřiknutá česká postmoderna z konce tisíciletí: tady mimo veškerou pochybnost kráčí o dychtivé autorské přitakání všem nietzscheovským protičlověčím postulátům evropského modernismu a řeřavým textům jeho apoštola Ladislava Klímy ze všeho nejvíce. Právě klímovské hledání identity v zoufalém rouhání, Klímova tolik sugestivní idiotizace erotického pu-

du jako principu dehumanizujícího, činícího z homo sapiens homunkula nesvéprávného a duchaprázdného, v této Kahudově próze jakoby nepřímě, dokonce i ve svých nevyřčených sentencích zřetelně vyvěrá ze souznícího dvojhlasu Kratochvíl–Beneš: svět kolem nás i v nás se tu stává nikoli časoprostorem duchovní Geneze, nýbrž experimentálním rejdištěm monstrózního matečnicku, světem tělesného, netělesného i mimotělesného maxilibida, v němž veškeré Ano se promítá do podoby ječivého Ne, kde vše se popírá již ve své podstatě a kde i ty nejbanálnější příběhy a příhody tlumočí umanuté šílenství z veškerenstva. A Kahuda tady volí průměr brutální, nicméně asi adekvátní: „Jako by mi hlava zevnitř ukusovala čuráka.“

Stav, k němž posléze dospívají oba spisovatelovi dvojediní vypravěči, se zdánlivě připodobňuje k plazmatické mysli, k něčemu nepojmenovatelnému, nepostižitelnému, nedefinovatelnému. Nicméně právě v tomhle finálním okamžiku si jakoby v prudkém osvitu zření uvědomujeme, nakolik fascinující řád má tento záznam hovorů, jenž snad skutečně musí vyústit v nesyšné výkřiky, prodírající se ke dovednosti „vidět hemžení existence“, byť jsme napořád jen „sami v mnohých“. Co však ještě zbývá po četbě tohoto inferna pivních promluv o propadajícím se horizontu člověka? A zbývá vůbec něco? Jen Nietzsche to snad ví jistě: vzduch, voda, oheň a dívčí dech.

Vladimír Novotný

A Kahuda tady
volí průměr
brutální,
nicméně asi
adekvátní: „Jako
by mi hlava
zevnitř
ukusovala
čuráka.“

Neverte

Možná jste do této
chvilky nevěděli, že
poezii lze hodnotit i tím
nejnižším technicistním
způsobem, čistě
mechanicky a bez
kouska pochopení.
Nuže lze. Příklad viz
následující věta: Poezie
Petra Krále má příliš
dlouhé řádky.

Co kebychom psali recenze tuna do Dobrej adresy po slovensky? Aj čtenár rozmazaný, zamrtafený, čo by si robil? Čítať by si prestal, poznám ťa! Aj ako nám s takým prístupom dopadne bratská vzájomnosť?

No jo no. Nedá se nic dělat, i tahle recenze bude psána nudně česky. A to jsem chtěl příště zkusit jakutštinu!

Vidíte. Dva odstavce a ještě jste se nedozvěděli, co vlastně bude recenzováno. Ani ve třetím se to (che che!) ještě nedozvíte, ale ve čtvrtém už ano.

Petr Král napsal sbírku **Pro anděla**. „Kdo je Petr Král?“ ptají se zvědavě někteří z vás, „a pro jakého anděla? pro Krylova, pro Topolova, s ďáblem v těle nebo na kolečkách?“

Pro žádného z nich. Anděl Petra Krále stojí na mostě San Angelo v Římě, je kamenný, a protože přesto podléhá konečnosti, budí touhu. Jestli nevěříte, přečtěte si to v knížce, vydalo ji Klokočí ve spolupráci s Knihovnou Jana Drdy Příbram.

Petr Král je exulant, žijící od roku 1968 především v Paříži, dříve koketující velmi vážně se surrealismem, dnes už s tímto takřka nikoliv. Letos oslaví šedesát let, vydal v nich pěknou řádku titulů, převážně básnických, doporučit se dají například roztomilé (a nejen básnické) Tyršovské přeháňky. Jsou o dru Miroslavu Tyršovi, který založil tuším Sýkorku. Oblíbenou barvu dra Miroslava Tyrše neznám, oblíbenou barvou Petra Krále je šedá. Všude to tvrdí.

Sbírka Pro anděla má něco přes osmdesát stran, je členěna do osmi oddílů a její texty vznikaly do začátku devadesátých let, paralelně k textům sbírky Právo na šedivou (Mladá fronta 1991). Jak píše na předšádce sám autor, je to kniha tichých, někdy i „bilančních“ zastavení a údivů, v níž šed' světa většinou jen mírně víří a občas do ní vniká i trochu zeleně. Proč v recenzích necitovat předšádky, že?

A teď už konečně k rozsudku. Promiňte, k hodnocení. Možná jste do této chvíle

mládencom...

nevěděli, že poezii lze hodnotit i tím nejnižším technicistním způsobem, čistě mechanicky a bez kouska pochopení. Nuže lze. Příklad viz následující věta: Poezie Petra Krále má příliš dlouhé řádky. Ano, myslím to vážně. Je nepohodlná ke čtení, protože k neučení jsou jeho rozvěklé, žádným způsobem výrazněji členěné verše. Tedy většinou.

To ale se skutečným hodnocením opravdu nemá moc co dělat. Takže dál. Svět básní Petra Krále je nesrozumitelný a absolutistický. Ne, to nemusí být špatně. Takový svět nám prostě neotvírá desítky nových cest, ale skrze vnucené pročení papíru až na dřevě, jeho prodření očima do nás vtluče svůj vlastní jeden obraz, cestu, vidění, – vtluče-li ho tam. Bojím se jen, že u Petra Krále nevtluče. Král je básník pracovitý, vkusný a sofistický. Není ale básník od Boha. Samozřejmě že podobný soud je tupý a nepodložený, ale jednoduše nevím, jak jinak to napsat. Královu figury, postupy, po-

jmenování, metafory jsou (zase většinou) umné, vzdělané, nápadité, všechno – jenom *neúčinkují*. Nevynutí si blesk, tu ránu kládívem do hlavy, jiskru, která musí přeskochit mezi básníkem a čtenářem, okamžik prozření, pochopení, prosvětlení, světla... Mají všechno co mají mít, navenek se od opravdové poezie neliší, ale jen tak, jako se neliší bezvadný model od skutečnosti. Jsou krásným letadlem, které nevzlétne, jsou pistolí, která nezastřelí.

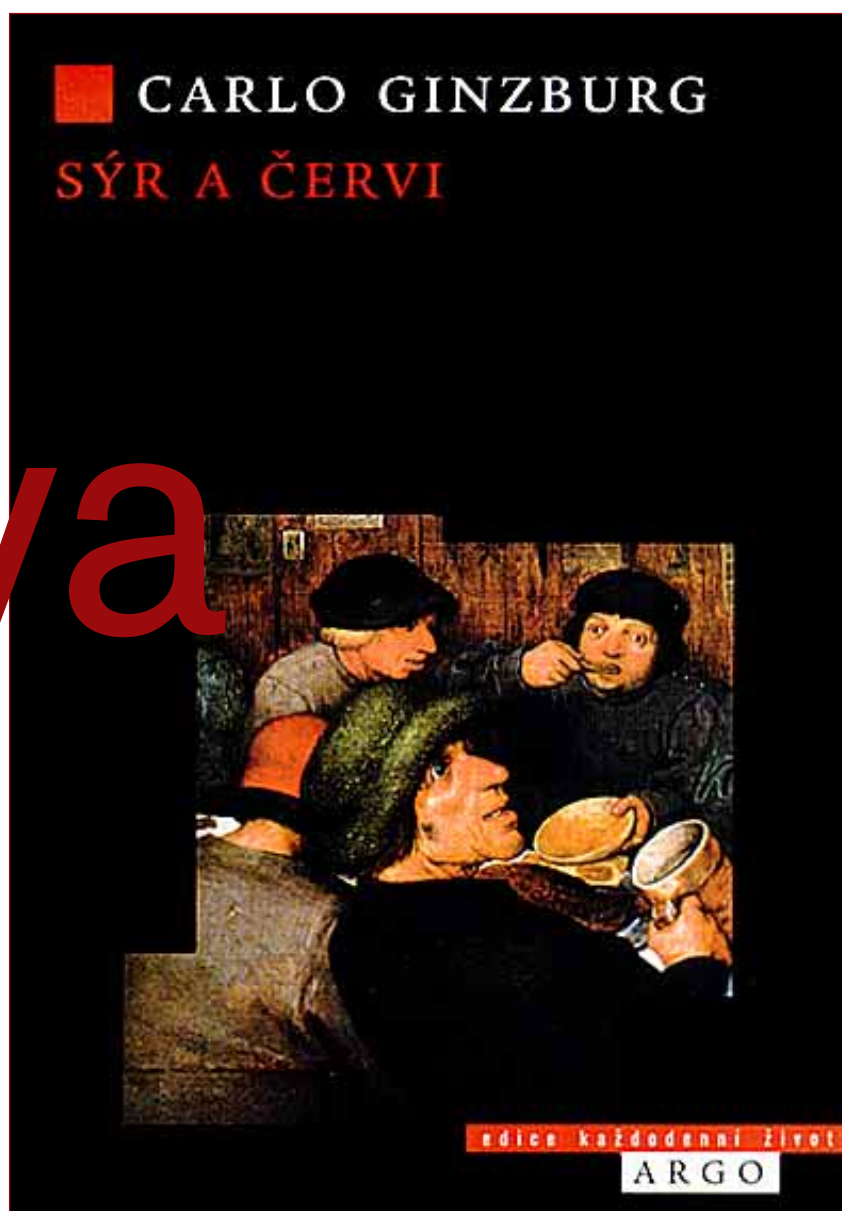
Zkusím to dokumentovat na příkladu. Na straně 48 sbírky (ať žijí právnické obrazy) se na nás usmívá báseň Torzo. Je výslovně odkázána k Janu Skácelovi (Za Janem Skácelem). Zní takto: *Slunce za oknem / otvíralo dům / nikam // Mezi nebem venku a rukou / na stole / celé torzo dne // Pohodí nás to / zpátky do trávy / jak záložku*. Tak. Pomineme to, že právě tenhle text se vymyká z té dlouhoveršovosti, o níž je psáno výše, a vezmeme ho coby typickou Královu báseň. Nuže, přeneseme-li se přes poněkud

vyčpělé odkazy kamsi k přílišnému poetickému moudru (nikam..., torzo dne...), pro Krále typickému, není to báseň nijak hloupá. Nezvládne ale to, co básně Skácelovy – nikam nás nevtažne. Král samozřejmě nemusí být Skácelem, ale on nestojí ani vedle něj jako někdo jiný, stejně svůj. Musím se prostě vrátit k hloupému přirovnání o pistolí, která nezabíjí.

No, možná mám jen neprůstřelnou vestu. Bůhví, třeba už Král postřílel zástupy milovníků poezie, a jen recenzentovi se jeho verše odrazily od krunýře, od hroší kůže, která už je příliš silná na ránu i na pohazení. Možná ano, ale nevěřím tomu. Půjdete-li nicméně proti Královi na zteč a skončíte na zemi s tou nejkrásnější stružkou krve z prostřeleného hrdla, je načase přestat věřit mně.

„*Neverte mládencom, kým sa vám zapáčia, vyjedia vám všetky čerešne z koláča...*“ Joj!

Štefan Švec

Hlava

Studie Carla Ginzburga zklame milovníky Kaplického. Pasáže typu:

„Byla's na čertových kamenech?“ „Ne.“ „S kým jsi tam obcovala?“ „S nikým“ „Co ti ďábel radil?“ „Nic“ „Natáhnout na skřipec, ať se pravda vyjeví.“, v „Sýru a červech“ nenajdete. Menocchio byl podroben tortuře jen jednou, při druhém soudu na sklonku svého života. Na žebříčku si pobyl „jen“ půl hodiny a nic to nepřineslo. Trval na svém, že mu nikdo nenašeptával, že „všechno ... četl z vlastního.“ Soud s Menocchiem je zajímavý pro něco jiného než pro naturalistické detaily?

na hranici

Nikdy jsem nenašel nikoho, kdo by měl tyto názory, ale názory, které jsem měl, jsem vydobyl ze své hlavy. Je také pravda, že jednou jsem četl knihu...“ To není přiznání recenzenta Dobré adresy, ale slova italského mlynáře Menocchia z druhé poloviny šestnáctého století. Pronesl je před inkvizičním soudem a trochu v nich lhal. Knih totiž četl hned několik. Četl je ve zvláštní době a svým zvláštním vnímáním z psaného slova vydedukoval heretické myšlenky. Stálo ho to krk. O čtyři století později historik Carlo Ginzburg napsal o Menocchiově studii. Jmenuje se „Sýr a červi“ a vyšla o dvacet pět let později v češtině s vysoce kvalitním poznámkovým aparátem. Díky za některé překlady.

Carlo Ginzburg, zkušený autor prací o religionistice, inkvizici, folkloru či čarodějnictví, črtá pomocí zachovaných soudních protokolů inkvizičního soudu před čtenářem nevšedně akční obraz vesnického mlynáře. Jak tedy jeho Menocchio vypadá? Hned z několika důvodů si Ginzburg může dovolit ukázat Menocchia jako individualitu, jako skutečnou, samostatně myslící bytost, a ne jen jako charakteristický model člověka své doby. Právě to naopak udělal

historik Tomáš Smetánka ve své „Legendě o Ostojovi“, která přibližuje metodou historické rekonstrukce vesnického člověka v 11. století. Smetánka vytváří zajímavou intelektuální hru, přičemž nedisponuje ničím víc než faktem, že sedlák na Levém Hradci Ostoj skutečně žil. Vše ostatní je aplikace obecných (většinou relevantních) faktů, jež historiografie o daném období má, na konkrétní jméno. Proti tomu u Menocchia o pět století později známe nejen, kde žil, kolik měl dětí, čím se živil, ale známe částečně i knihy, jež četl, myšlenky, které si hýčkal pod mlynářskou hučkou, a můžeme se pokusit rekonstruovat dosti hluboko způsob jeho uvažování. Ostoj nám nikdy nedovolí proniknout tolik do své osobnosti.

Když se zaměříme na rozdíly právě mezi Ostojem a Menocchiem (přičemž víme, že srovnávat středočecha 11. století a Itala století 16. může být trochu ošemetné), uvidíme, co Menocchia přivedlo před inkviziční soud. *Menocchio se naučil číst*. Vpustil do svého života knihy a čerpal z nich intelektuální inspiraci pro volný čas. Žil po Guttenbergovi, tedy v době, kdy psané slovo expandovalo mezi lidi do té doby nevídaným způsobem a umožnilo jim věc dosud v masetném měřítku nemožnou – sebevzdělávání.

Rozporem mezi orální a psanou kulturou Ginzburg vysvětluje vznik některých heretických myšlenek, či spíše jejich deformací u Menocchia. Když byl ve mlýně klid, přemýšlel si Menocchio o knihách, které četl. Ginzburg v seznamu jeho četby, který čítá dvanáct titulů (co znamená ten počet dnes a co znamenal tehdy!), mimo jiné uvádí Bibli v italštině, legendu aureu, Decamerón v necenzurované podobě, a snad měl italský mlynář v šestnáctém století v ruce také Korán. Zvěsti knih mu nedávaly spát, potřeboval se s nimi vyrovnat. Byl člověkem, který toužil dostat svět, jenž mu knihy nabízely, do světa, který nosil v hlavě. Tak mu neuvědoměle velela jeho (rozhodně nijak postmoderní) doba. Menocchio zažívá dozvuky reformace, počátky humanismu a náznaky osvícenství, zámořské objevy jsou pro něj stále žhavou novinkou. Ostoj o pět staletí dřív žije ještě v údolí jediného, vlastního času, za obzor dosud nemůže a nedokáže chtít dohlédnout.

Vlivů, které na Menocchia působily bylo hned několik. Byl mlynářem ve vesnici Montereale. Samotná práce mlynáře s sebou nesla specifické postavení – sedláků bylo ve vsi několik, ale kovář nebo mlynář většinou jen jeden. Vesnické prostředí s sebou

tradičně přinášelo jistý radikalismus. Vesnice se nutně musela cítit přes svou početní mnohost a produktivitu ustrkovaná. Města a šlechta – to byl jiný svět. A právě s tímto radikalismem komentoval Menocchio před inkvizičním soudem některé otázky mni-chů. Na dotaz, zda věří v pozemský ráj, odpovídá: „Myslím, že pozemský ráj je tam, kde žijí šlechtici, kteří mají všeho dostatek a žijí bez trmácení.“ Hele ho sarkastika!

Evropou v té době již prošla reformace, jména jako Viklef, Luther, Hus a další zněla ještě povědomě a vyvolávala minimálně u kléru jistou hrůzu. V Menocchiovi kněží neviděli pomatence, ale spřežence ďáblov, černou ruku, trojhlavého psa o sedmero kopytech a devatero drápech na dvanáctero ocasech, belzebuba chrlicího síru (podobnost s líčením nepřátel u některých dnešních televizních ředitelů není vůbec náhodná – evropská tradice neslábne, ale rozvíjí se). V protokolech soudci psali: „spolčil se ... se sektou kacírů, zřejmě Arménů nebo valdenských či Jana Viklefa.“ Menocchio přitom vždy tvrdil, že vše má ze své hlavy a z knih.

Jak dokazuje Ginzburg, obsah knih, které Menocchio četl, leckdy neodpovídal tomu, co z textu vyvozoval. Vznikl tedy rozpor, který zpozorovali již Menocchiovi soudci. To, co bylo v knihách, zhusta nebylo to, co Menocchio hlásal, v co věřil a co takřka třicet let neodvolal ani přes dva inkviziční soudy. Jeho hereze nemají obdoby. V dějinách evropského i světového náboženského myšlení se nenacházejí nikde v tak zamotaném spletnici, v jakém je vykládal sedlák z Montereale. Jednotlivé myšlenky jsou tu a tam sledovatelné či rozpoznatelné, ale nikde v jednom systému. Menocchio například věřil, že tělo i duše jsou smrtelné stejně. Popíral Kristovo božství s tím, že kdyby byl Ježíš Božím synem zplozeným z Ducha svatého, nikdy by se nemohl nechat chytit, ale unikl by svým pronásledovatelům. S až středověkou tolerantností tvrdil, že bůh miluje všechny stejně –

křesťany, Židy i Turky. Svými myšlenkami, jež vydával za výplod vlastního „jemného rozumu“, popíral také neomylnost církve. Samotná jeho teze o vzniku světa ze sýra a o zrození lidí a andělů z červů, kteří z onoho sýra vylezli, je dnes demaskovatelná v řecké mytologii a dokonce snad i ve strašindických Védách. Tehdy ale znamenala totální avantgardu. Menocchio ji, stejně jako ostatní své myšlenky, podával lidově, bulvárně a o to drásavěji svým bližním, socializovaným po celá pokolení v křesťanské Itálii. Nabourával se knihami do dogmat, byl nebezpečný a musel se tedy stát výstrahou.

Menocchiovi se takřka doslova pod nohama pohnul svět. Kryštof Kolumbus objevil cestu do Indie, jak věřil, už před nějakou dobou, ale pro Menochia vlastně teprve nedávno došel svět k poznání, že Indie není Indie, ale Nový svět. Z logiky věci je jasné, že někde musí být svět starý. Kde? Na odchodu do minula. Až na Americe postreformanční Evropa začala chápat, že co se dnes mělo za jisté, může být zítra úplně jinak. Svět přestával být takový jaký byl a přicházel svět Nový, neznámý. A byli takoví, kteří jej objevovali a popisovali. Třeba Mandeville, který ve svých cestopisech vypráví o mimokřesťanských končinách, o lidech, kteří

tam žijí. Menocchio ho četl, dá se očekávat, velmi vzrušeně. Šokován zvěstmi o domorodých náboženských rituálech, setkáních s jinými kulturami, vyvodil tento závěr: „zemře-li tělo, umírá i duše, poněvadž z tolika různých národů jeden věří tak, druhý zase jinak.“ Tímto kulturním relativizmem ohrožoval masovou ideologii církve, na nejméně bezpečné půdě. Jestliže si mohli inkvizitoři dovolit určitou benevolenci ve městech a v kulturních centrech, která tradičně tíhla k jisté svobodomyšlnosti, vesnice byla pilířem víry a ten nesměl být ohrožen. Mlynář z Montereale putoval k soudu a do vězení.

Studie Carla Ginzburga zklame milovníky Kaplického. Pasáže typu: „Byla's na čertových kamenech?“ „Ne.“ „S kým jsi tam obcovala?“ „S nikým“ „Co ti ďábel radil?“ „Nic“ „Natáhnout na skřipec, ať se pravda vyjeví.“, v „Sýru a červech“ nenajdete. Menocchio byl podroben tortuře jen jednou, při druhém soudu na sklonku svého života. Na žebříčku si pobyl „jen“ půl hodiny a nic to nepřineslo. Trval na svém, že mu nikdo nenašeptával, že „všechno ... četl z vlastního.“ Soud s Menocchiem je zajímavý pro něco jiného než pro naturalistické detaily. Jistě nepřekvapí určitá ne-

Hlava

na hranici

chápanost vyslychajících mnichů, kteří se po nábožensko – teoretických či filozofických otázkách Menocchia až švejkovsky zeptají, zda je zdravého rozumu. Ukazuje se však, že Menocchio se nechoval podle obrazu vyslychaného mučedníka pravdy, který zvláště v Čechách dodnes přetrvává. Venkovský mlynář šestnáctého století není český reformační kazatel století patnáctého. Menocchio se omlouvá, přiznává chyby, prosí o odpuštění, stejně jako o jeho volnost žádá jeho ngramotný (sic!) syn Zianuto. Jen na jedné věci Menocchio nenápadně mezi omluvami trvá: „přiznávám, že jsem myslel, věřil a říkal bludy, a ne pravdu, a tak jsem říkal svůj názor, ale neříkal jsem, že je to pravda.“ Znamená to *pochopení vlastní individuality*, vedle vesmíru božského, všeobjímajícího vyrostl vesmír soukromý.

Kdo myslí svou hlavou, nepřijímá dogmata a (tak jako Menocchio) šíří z pohledu církve bludy. A v době, kdy se svět dokonce za jednoho jediného lidského života pozorovatelně mění, se církev už ze své podstaty masové organizace musela postarat o udržení svatého univerzalistického nadšení. Kdyby opadlo, její organizace by se atomizovala a zanikla. Menocchio svou herezi od-

mítl sdílet svět církve šestnáctého století, i když nikdy nepřestal být věřícím křesťanem. Stal se ale člověkem, kterého ovládalo více jeho individuální svědomí než tradice. V době, kdy se staré pořádky hroutí a nové ještě nejsou ustaveny, se církev snažila chránit shora i zdola. A tak šel mlynář z Montereale na popraviště ve stejném roce jako Giordano Bruno.

Nejde ale jen o poutavý Menochiův život jako takový. Jde také (zjednodušeně řečeno) o vnímání dějin a historiografie buď jako kroniky velkých bitev, slavných státníků, významných myslitelů a objevů, nebo jako toku dějů, které tak a tak ovlivňovaly život každého, kdo touto planetou prošel. Historik Petr Maťa k tomu nad Ginzburgovou studií v MF DNES poznamenává: „Teprve budoucnost ukáže, zda je možno z existence obou pohledů těžit, či zda jde o dva neslučitelné a popírající se způsoby vnímání minulosti.“

Ginzburgova kniha se před dvaceti pěti lety, kdy vyšla, stala jedním z dokladů, že dějiny každodennosti či dějiny mentalit mají své místo vedle obvyklých formálních metod datace a interpretace. Pochopitelně, že rozpoutala ve své době polemiku, kterou dnes už v české historiografii způsobí těž-

ko. Není více třeba obsáhle vysvětlovat, proč jsou tzv. malé dějiny i o něčem jiném, než o tom, jaké se kdy a kde nosily krajky či co ve středověku nahrazovalo toaletní papír. Právě „Sýr a červi“ jsou pregnančním dokladem vzájemného proplétání velké historie a individuálních osudů.

Menocchio je jen drobné zastavení toku lidské historie, inkvizice (ač ve své době téměř všední) je významný mezník dějin církve. Objevení Ameriky je kromě kulturního střetu také předmětem politiky a vynález knihtisku je jednou z megaudálostí minulého milénia. Jsou děje, které měnily věky a jsou jedinci, které historiografie potřebuje, aby tyto děje podrobně pochopila a našla jejich význam. Jak je vidět, malý italský mlynář, lokální „hlava“, je možná vhodnějším předmětem pro studium a pochopení vlivu reformace a vzniku toho, co jsme označili jako Nový svět, světa relativního a informačního, než leckterý potentát. Biografie státnická může svádet k mapování a datování bitev a jednání, za nimiž se význam událostí snadno ztratí. Ale to už je spíše než o malých a velkých dějinách, o malých a velkých historících.

Martin Groman

Trocha poezie už pozabíjela spoustu lidí...

Rozhovor s Tomášem Kolocem
a ukázky z jeho díla

Představujeme Vám (nová jména české poezie a prózy)

Tomáši, kdysi jsi o sobě řekl, že jsi santus. Kdosi o tobě řekl, že jsi básník. Takže spíš santus nebo básník?

Martin Karlíček (mimochodem budoucí génus české písně) mě v Třebové na Silvestra představil jako spisovatele, redaktora tří periodik, autora několika divadelních her a básníka. Představil mě tak ovšem své rodině, kterou jsem přijel vyjít. Ve vší té chvále měl pravdu, nicméně ve chvíli, kdy mám oba rodiče rozvedené, oba bez peněz, všechno dělám zadarmo, sháním, kde bych mohl psát na počítači a kde bych našel jídlo k večeři, si připadám ve společnosti poněkud nejistý. Nebere mi to

ovšem lásku ke světu. Dokonce začínám mít rád i kameny a domy, a ty jsem už dlouho rád neměl.

No výborně. Ale od kamení zpátky k rozhovoru. Jsi přirovnáván k Jiřímu Wolkrovi, ať už upřímností prožitku, čistotou slov, nevyumělkovaností, autenticitou atp. Od Wolkra se lišíš „ideologií“, samozřejmě. Ale – čím ještě? V čem je dnes básník wolkrovského typu jinde než byl ve Wolkrově době?

No, k Wolkrovi mě přirovnáváš jenom ty... Ale jinak si nemyslím, že bych byl ideologicky jinde než on. Napadá mě třeba jedno chronické téma, které nás spojuje – smrt. Spíš než o jiné ideologii bych mluvil o tom, že vývoj je dál. Zcela drze si dovoluji tvrdit, že stezkami katolictví a komunismu už cesta nevede. Vede ale stezkou víry a solidarity, v níž ostatně věřil i Wolker. A ději-

Tomáš Koloc (* 1977) je umělec spousty řemesel. Žil ve svém nedlouhém životě už na mnoha místech, od Všetat po Zruč nad Sázavou. Pracoval na stejně mnoha pracovištích, od Státní lékařské knihovny přes supermarket po redakci filmového týdeníku. Momentálně studuje v Hradci Králové, spoluorganizuje místní Divadlo poezie a přežívá, jak se dá. V loňském roce získal druhou cenu na poetickém šampionátu Proseč Terézy Novákové a první cenu v soutěži Horky V. B. Nebeského. Je zvědavý, co vyhraje letos.

Trocha poezie už pozabíjela spoustu lidí...

Rozhovor s Tomášem Kolocem
a ukázky z jeho díla

V létě svítí sluníčko, to
jsem humorista. Vloni
jsem třeba na svém
svetru našel a zveřejnil
orgasmus Moniky
Lewinské. V zimě je
tma a já trpím
smutkem. To píšu
málo...

ny literatury, které rozdělují básníky na katolické, levicové, na ruchovce a lumírovce by se měly pálit.

No vida. Tos mě, ruchovského barda, trošku zaskočil. Takže ty neuznáváš škatulky? Je zbytečné se tě ptát, kam bys své prozatímní (a možná konečné – znáš to: „stár dvacet čtyři let...“) dílo zařadil? Jak bys tedy popsal svoji poezii? Co pro tebe znamená?

Poezie je pro mě cestou dopředu. Co je cestou dozadu, vyhazuji. Psaní je vedlejší produkt mého nynějšího vývoje a života. Mě všechno strašně bolí. Asi ani ne proto, že bych dostával tolik ran, ale proto, že mám strašně prašivou kůži.

Píšu smutně, Jiří Žáček řekl, že existenciálně (což je zároveň odpověď na ty škatulky). Ten smutek ze švestky, o níž budeme mluvit v příští otázce, to jsem já.

Ha! Teď jsi prozradil, že rozhovor je přepisován a otázky přehazovány. Takový lapsus! Ale nedá se nic dělat. Teď tedy musí následovat otázka: Co je podle tebe poezie obecně?

Poezie je radost z toho, že jsem najedený, vyrovnaný, a na zlatém podnose blízko mne leží švestka ve svitu rudé záře nad Kladnem. To je jedna poezie, kterou píše například můj kamarád Patrick Ungermann.

Druhá poezie, kterou nesnáším, nečtu, ale píšu, je smutek z toho, že na kýčovitém zlatém podnose leží švestka, zatímco člověk musí trpět v průmyslových čtvrtích ve výhni rudé záře nad Kladnem.

No, od toho Wolkra asi opravdu moc daleko nebudeš. Jenom... ty píšeš spíš o sobě v rudé výhni než o lidech tamtéž. Bereš se jako zosobnění všech? Trpí v básníkovi jednom lidstvo celé?

Co ti na to mám říct? Ano.

Výborně, snímáš tíhu světa. Když ale sám takovou poezii nečteš, jak čteš sám sebe? Máš s tím problémy? Jak se díváš na to, co jsi napsal před rokem?

Z většiny těch věcí mám dojem, že je to staré. Jako čtenář bych takového pisálka jako jsem já samozřejmě nikdy nečetl. Já-konzument je v jedné škatulce, já-autor v druhé.

Takže schizofrenie. Ostatně, dřív jsi zkoušel psát humor, máš za sebou tři divadelní hry, jednu dokonce provedenou, a bezpočet drobných performancí či improvizovaných skečů v hradeckém Divadle poezie nebo rovnou na ulici. Připomenu třeba tvé veřejné žebrání ve vypůjčeném luxusním obleku na pražském hlavním nádraží, kde jsi vyzýval lidi, aby ti do otevřeného polstrovaného kufříku s číselným kódem házeli celé peněženky, k čemuž jsi jim zpíval střídavě vánoční koledy a revoluční písně ve třech jazycích. Jak jde tohle dohromady s trýznivými texty sbírky „Osek“, která ti letos vyjde (a z níž otiskujeme ukázky za tímto rozhovorem)? Jak může vznikat obojí současně? Není tvá literární houpačka – od sebevraždy k euforii a zase zpátky – až moc rozlitaná?

Ne, to existuje v časových blocích. V létě svítí sluníčko, to jsem humorista. Vloni jsem třeba na svém svetru našel a zveřejnil orgasmus Moniky Lewinské. V zimě je tma

a já trpím smutkem. To píšu málo. „Osek“ je průnikem obou období. Mám ale jednu vlastnost, které si sám na sobě cením – všechno koncipuji jako příběh s dobrým koncem. Osek má čtyři díly a u všech to platí. Jsou to vlastně čtyři pohledy na příběh jednoho života, pokaždé s happy endem.

No vidíš, to mě při čtení nenapadlo. –Přihází se ti často nedorozumění se čtenářem? Dají se tvé texty snadno nepochopit?

No, proč čtenáře nepotrápit, že... Patrick Ungermann říká, že poezie se má psát srozumitelně. Pro mě je ale poezie jako abstraktní obraz. Dá se pochopit jakkoliv. Na citlivého člověka z ní zavane pocit autora v době vzniku díla. A literární teoretici si s jedním textem můžou hrát donekonečna a pokaždé v něm najdou něco jiného. Bože – kéž by takoví byli i přírodní vědci!

S přírodními vědci – konkrétně s lékaři – konkrétně s psychiatry – máš přeci svoje zkušenosti. Pomohla ti někdy psychiatrie? Pomohla ti někdy v umění?

Teda Karle, to byl oslí můstek jako svině! Proč se nezeptáš rovnou, jestli je v blázinci inspirace?

Protože tam stopro je. Je jí tam víc od doktorů nebo od pacientů?

Je jí tam z obou stran dost. Náš doktor byl typ Zarathustra – tvrdý, ale citlivý k druhým. Sestřička hodná. Klasická kompozice – zlý a dobrý vyšetřovatel. A k druhé části ti povím jedno bohnické přísloví: „Když chceš poznat vzdělané, milé, citlivé a talentované lidi se zajímavými osudy, jdi do blázince.“

Hezké. A teď otázka feministická. – Ty, když už píšeš o něžném pohlaví, vnímáš ho jako objekt (hezká fráze, že?). Žena není u tebe osobností samostatnou, anóbrž odvozenou, je jenom předmě-

tem myšlení a představ mužových. – Co mi k tomu řekneš?

No jo no. Tohleto neproniknutí do ženy (v duchovním slova smyslu!) je nemoc mých málo let. Doufám, že ženy jednou pochopím, ale pochybuji, pochybuji, jako ve všem. Já uznávám bájnou ženu, silnou matku s velkými nadry a očima, ale promítnout si ji do těch osmnáctiletých kopyt z obchodních akademií si ji zatím nedovedu.

Jo, nadra, kopyta, to je dobrá odpověď. A poslední otázka, přežiješ nebo hodláš, podobně jako další mladí básníci umřít brzy, jaksí zavčasu?

Podívej se. Abych parafrázoval klasika, tak podle mě trocha poezie už pozabíjela spoustu lidí. Zejména ovšem čtenářů. Já mám silnou víru, pro niž je sebevražda absolutně nejvyšším zločinem. Jestli přežiju je jen otázka dohody mezi mnou a osudem. Jde o to, jestli dokážu dost ztvdnout na život a zůstat dost měkký na poezii...

Ano. Přeji ti, abys byl tvrdý a měkký právě tak, jak budeš potřebovat. Díky za rozhovor.

Vole!

připravil

Karel Danaus

**Teda Karle, to byl oslí
můstek jako svině!
Proč se nezeptáš
rovnou, jestli je
v blázinci inspirace?**

Trocha poezie už pozabíjela spoustu lidí...

Rozhovor s Tomášem Kolocem
a ukázky z jeho díla

Věc tak slabá

Je věc, která je tak slabá, že putuje ze smrti do života, z opravdovosti do snu, ze kterého jsme zkamenělí údivem a tvář se rozežíná. Je to věc, která nemůže být. Rostliny by ji listy rozdrtily k nedohlednu a molekuly vzduchu spálily by ji. A tak přichází bytost ze všech stran stejná, pokrytá duhovkou a mokrou vláhou, každý dotek ji bolí, a přesto přiléhá k Zemi a po ní, jíž je podobná, se pohybuje. A uvnitř této bytosti ta věc tak slabá, že nemůže být, žije.

Hladina tak čistá

Uprostřed věci je hladina tak čistá, že ji vlna nikdy nenavštíví. Je to zrcadlo, ke kterému se věc přimyká ve chvíli největších bolestí. To zrcadlo je píseň předků, píseň, kterou předci zpívali, než jí pomohli na tento svět. Píseň bolesti, pomoci a osudu.

Hora tak oblá

Je hora tak oblá, že propíchne celý hranatý svět. V jejím podzemí pramení bílá řeka vetknutá do rudé hlíny. Bílá řeka teče stále dokola vzhůru a tvoří tak spirálu, která se navíjí na obvod hory a ústí na jejím vrcholu do rubínového kostela postaveného z rudé hlíny. A ten kostel na vrcholu má tu zázračnou moc, že žádný z mužů, kteří přišli mezi jeho stěny bílou víru pít, se už nevrátil.

(Z cyklu „Penis tak tvrdý...“)

Člověk a pes

U uhelných skladů potkal člověk psa
Běžel proti němu s mordou rozřatou
V které jazyk byl a zuby byly
Z uhlí voněl smrad a z ohně voněl smrad a pes se chystal prát
„Co chceš?“ řekl pes
„Chci projít“ řekl chlap
Stár dvacet jedna jar věděl, že pes by pokousal, kdyby se obrátil
Spoléhal na sebe a anděla
Který mu hlasem psa
Pověděl: „Běž!“
A z uhlí voněl smrad
Ze spáleného listí voněl smrad
Z popela voněl smrad
Ze žumpy voněl smrad
A z chrámu krámu koka kol smrděla vůně
Spreje proti psům

Dům

Uprostřed pravoúhlého sídliště stojí vesnice a jeden z jejích domků je postavený špatně. Ze zdi trčí cihly; jedna je nastojato, druhá ční po délce ven. Je větrná bouře, vítr odnáší všechno nepevné: drny, jízdenky, obaly od cukroví, květina, potrhané časopisy... Vítr běsní a je rozřezáván vzornou plochostí domovních stěn. Jen na cihlách špatně postaveného domu zůstává všechno to bohatství – hlína, lístky, písmena. Díky větru je domek nejbohatší ve vesnici. Ale za vichřice se každá jeho cihla chvěje ve větru, pokřivené zdi se třesou a zpívají úzkostnými hlásky: „Chceme letět s tebou...“

To jsou ony

Ve Zruči nad Sázavou
Na úzké silnici
Kde si děti hrají v parku mezi vánočními jídly a televizí
Je napsáno křídou
ELIŠKO PEKAŘOVÁ, MILUJU TĚ!
A nakreslený mužský pohlavní úd přetnutý uprostřed
Předškolní holčičky
Mu přikreslily ručičky
Přepůlily hlavičku
A skáčí na něm panáka

Seznam četby pro studenty

Vysoké školy mlíkařské

Mlíkař a mír. Tři mlíkařky. Strýček Mlíkař. Matka Mlíkařka a její děti. Bratři Mlíkařovi. Čekání na Mlíkaře. Nikola Mlíkař loupežník. Balada pro Mlíkaře. Utrpení mladého Mlíkaře. Utrpení knížete Mlíkaře. Mlíkař a trest.

Dějiny mlíkařů. Dějiny dějin mlíkařů. Dějiny dějin dějin dějin mlíkařů. Milkmann skills. Ausführliches Lehrgebäude der Milchmann Sprache. Kvantita a melodie v nářečí mlíkařů na Jablunkovsku. Kapesní slovník mlíka v devíti svazcích, Státní mlíkařské nakladatelství, Praha 1898.

Sen – 31. března 2000 (pátek)

V rumunském ghettu byl židovský dům a on v něm byl jedním z dětí. Pozval k sobě chlapce, který do domu donesl nákazu. V domě se rozmohl mor, lidé umírali po desítkách, setmělá kolej byl tento dům a on v něm byl jedním z dětí. Jedna z ošátkovaných žen, které v domě bydlely, se v zoufalství proměnila v duté vajíčko, které vyskočilo z okna a jehož skořápky se poskládaly ve vlnitou sušenku, kterou měla ráda. Dveře pokoje, v němž v podobě skořápek leží, jsou otevřeny a ošátkovaná žena volá, synové stojí u žluté zdi, v rukou pera a papíry: zapisují si, co mrtvá žena říká. Sestra Smrti se ptá a předem napsané odpovědi se objevují na papírech větší rychlostí, než kterou Smrt odpovídá: „Generálové v čele s Ernestem zavínili, že zemřel Elazar a Chazaresku...“

Voda

Tudy teče voda
 Krásně teče voda
 Chci říkat slovo voda
 Chci, aby mi voda tekla kolem těla, které mě pálí
 Chci, aby mi z lebky vymyla všechny vzpomínky,
 všechny knížky a všechno, co znám
 Nechci být Tomáš, chci být Voda
 Zelené auto, ve kterém mi odjžděla
 Voda a vzduch tekoucí podél těla

Vám
 představujeme
 (nová jména české
 poezie a prózy)

Oči, které několik dní nespaly

Oči, které několik dní nespaly
 Nejsou oči otupělé, skleněné a studené
 Oči, které několik dní nespaly
 Jsou oči psa, kterého zkopali
 A jeho to nebolí
 A jeho to nemrzí
 A šelmu to z něj nedělá
 Oči, které několik dní nespaly
 Jsou sestry zaschlých úst
 Prázdného žaludku
 Ztichlých plic
 A spícího srdce
 Díváte se do nich odjakživa a nevidíte je
 A najednou volá trenér Co je? Vylez!
 Vy plavete naznakPlavete naznak
 Reflektor na stropě
 Pletivo Sklo Žárovka Žlutá nit
 V jednom čtverečku pletiva ji líbá
 Ve druhém si bere ty prášky a zapíjí je vínem
 Za sklem je díra, ze které šlehá řeřavý oheň
 A pomaloučku pálí zkrvavená Stehna Břicho Ruce
 Ten oheň je studená žlutá nit Drát žárovky
 Která se rozžhaví
 A pak vás sešije
 A není únavy
 A zaschlých úst
 Prázdného žaludku
 Ztichlých plic
 A spícího srdce
 To je ta báseň
 Co vám říkaly
 Oči, které několik dní nespaly

V příštím čísle (vychází 28. února 2001)

si přečtete:

Radim Kopáč
o literárnu a výtvarnu
Hanse Arpa

Martin Groman
recenzuje Politiky bez moci
Bořivoje Čelovského

Fejeton
Jana Hanzla

Příloha
– Pavel Řezníček

Na shledanou příště!